

Катарина НИКОЛИЋ

ЦРКВЕНИ СПОМЕНИЦИ НА ПОДРУЧЈУ КРИВОШИЈА И ЛЕДЕНИЦА

(I део)

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Кривошије, Леденице, Доње Кривошије, Доње Леденице, Горње Леденице, планинско залеђе Боке Которске, црквена архитектура XVII-XIX вијека, архитектонска истраживања, иконостас, Јосиф Катурић, Кривошијски устанак, Риђани, црква св. Николе, црква св. Петке.

Започето истраживање градитељског наслеђа Кривошија и Леденица настало је као последица потребе да се боље упозна, проучи и валоризује архитектонска баштина планинског залеђа Боке Которске. Рад који следи односи се на црквену архитектуру као сублимат сложеног и слојевитог народног градитељског умећа и његов највиши израз.

У првом делу приказано је истраживање следећих цркава:

- Св. Никола, Доње Леденице
- Св. Петка, Горње Леденице
- Св. Петка, Пољице

У другом делу обрадиће се:

- Св. Јован, Драгошево село
- Покров Богородице, Драгаљ
- Рождество Богородице, Звечава

Поред теренских истраживања која су обухватила техничко и фотографско снимање споменика и њихов опис, проучавање градитељске баштине Кривошија и Леденица базирало се и на подацима из Шематизма бококоторске и дубровачке епархије за године 1875, 1876, 1888, 1924, као и на подацима из објављених радова аутора који су проучавали историју и различите области живота становника овог подручја.

Подручје Кривошија и Леденица

Подручје Кривошија и Леденица обухвата северозападни део планинског залеђа Боке, територију и насеља изнад Рисна омеђену обронцима херцеговачких планина са западне и планинама старе Црне Горе са источне стране¹.

Кривошије су ртом Пазуа подељене на Горње и Доње Кривошије², а чине их села Хан, Малов До, Драгаљ, Звечава и Кнежлаз. Ова села чине мале групе кућа које су, прилагођавајући се конфигурацији терена, подигнуте без нарочитог реда. Данас је већина села скоро напуштена, а у њима се налазе цркве св. Петке (Пољице), св. Јована (Драгошево село), Покрова Богородице (Драгаљ) и Рождества Богородице (Звечава). На Кривошијама постоје остаци војних тврђава из периода аустроугарске владавине Боком.

Леденице се, такође, деле на Горње и Доње Леденице и чини их више засеока у којима се налазе цркве св. Николе и св. Петке.

У радовима који се односе на област Кривошија и Леденица обрађени су историјски документи из дубровачког, которског и турских архива, који потичу из доба турске, млетачке и аустроугарске владавине.

Област је, по Јиричеку, добила име по неком Кривошићу (Radosa Kriuosich) чије се име помиње у једном дубровачком документу из XV века³.

Сл. 1 Карта Боке са положајем цркава на Кривошијама и Леденицама

¹ Јелисавета Суботић, *Називи за стоку, опрему и сточарске производе у говору Кривошија, Прилог проучавању језика* књ. 8, Нови Сад, 1972, 145

² Сава Накићеновић, *Бока*, Београд 1913, 512.

³ Константин Јиричек, *Историја Срба*, књ. II, Београд 1988, 45

Јелисавета Суботић наводи извештај млетачког заповедника у Рисну, Анђела Гонема од 2.VIII 1686. у којем се помиње 15-20 кућа у Кривошијама⁴, што сматра првим помињањем области Кривошија у писаним изворима.

Кривошије се налазе на територији некадашње турске нахије Риђани, и делом Драчевице. Насељеност ових области, куда пролази значајан трговачки пут који је спајао обалу са дубоким континенталним залеђем, може се пратити кроз средњи век све до античког доба. О овоме сведоче остаци поплочаног пута из доба Римљана који се налазе у дубодolini Лупоглава⁵.

За непосредне претке Кривошијана сматрају се Риђани, средњовековни Власи по којима је област и добила име. О Риђанима и њиховом начину живота, организацији и односима са становницима суседних области сазнајемо из рада Ђурђице Петровић⁶. Први до сада познати помен Риђана у архивским записима забележен је 1335. године⁷.

Током 17. века, услед сталних сукоба, миграција становништва ове и околних територија, и мешања са црногорско-херцеговачким племенима Риђани полако нестају.

Поред тога што је утицај православне цркве морао бити знатан⁸, о црквеној архитектури у доба Риђана зна се мало. Пошто у османском царству није била дозвољена градња хришћанских храмова, претпоставља се да су за верске обреде користили грађевине подигнуте пре 1485. године. У попису фра Санта из Сплита из 1637. године⁹, којим нису обухваћене црквене грађевине на читавој територији данашњих Кривошија и Леденица, помиње се једино црква св. Јована у Пољицама, мада се не наводи прецизан локалитет на којем се налазила. У овом извештају као ни у осталим архивским документима не помињу се остале, данас познате цркве, а њихови остаци на терену током истраживања нису пронађени.

---

⁴ Јелисавета Суботић, *Називи за стоку, опрему и сточарске производе у говору Кривошија*, Прилог проучавању језика књ. 8, Нови Сад, 1972, 147

⁵ Ibidem, 145

⁶ Ђурђица Петровић, *Средњовековни Власи на територији данашње Црне Горе-пример Риђани*, Зборник радова са округлогстола Средњовјековна историја Црне Горе, Историјски институт Црне Горе, Подгорица, 1999

⁷ Ibidem, 233

⁸ Jasmina Đorđević, *Dračevica i Ridani sredinom XVI vijeka*, Beograd 1997, 49

⁹ Ibidem, 48

Црква св. Николе, Доње Леденице

Црква св. Николе у Доњим Леденицама налази се на омањој заравни непосредно уз пут Рисан-Грахово, на превоју одакле са јужне стране почиње област Леденица. Са овог места пружа се поглед на Рисански залив, Вериге и Тиват, као и на источне обронке Орјена и западне обронке Ловћена.

О времену изградње цркве у писаним историјским изворима нема других за сада познатих података осим у Шематизму епархије которско-дубровачке за 1875. годину, где се наводи да је 1699. године саграђена црква св. Николе у Леденицама.

Друго помињање цркве је у Шематизму из 1888. године гдје се у списку цркава поправљених у години 1887. налази и црква св. Николе у Леденицама¹.

Око цркве се налази гробље. Уз њен северни зид налази се и породична гробница Суботића, где је сахрањена Јелисавета Суботић, лингвиста, која је током шездесетих и седамдесетих година XX века истраживала и писала о Кривошијама. Црква има истурен положај у односу на гробље, и њена западна половина налази се изван оградног зида (сл. 3). Испред цркве је мали поплочани плато, прекинут трасом пута Рисан-Грахово (сл. 2). Црква се данас налази у добром стању и без видних оштећења.

На јужној страни, поред гробља, налази се грађевина зидана каменом, спратности П+1, која је данас рушевина без крова и међуспратних конструкција. Претпоставља се да је саграђена у доба аустријске власти, за потребе војске.

Писани историјски извори не садрже прецизне податке о времену и радовима који су се изводили на цркви, али анализирајући положај данашње цркве у односу на околни терен, гробље и пут као и степен обраде камена и квалитет зидања, уочавају се три фазе у градњи цркве.

Првобитна црква за коју знамо да је саграђена 1699. год. и чији су остаци данас део апсиде и јужног зида цркве, била је мања од данашње. После Кривошијског устанка (1869.) наступио је период од двадесетак година, у коме су обновљене многе грађевине у Кривошијама² често уз државну помоћ Аустро-угарске.

Први талас обнове могао би бити у време непосредно после устанка када је обновљена и црква св. Петке у Горњем пољу у Леденицама³. Том

¹ Шематизам из 1888. год., 32. наводи се да је црква "поправљена прилозима мјесних и околних побожних хришћана, освећена 27. новембра. "

² Св. Петка, Леденице (1870, 1887.), св. Петка Пољице (1888.), св. Јован, Драгошево село (1887.)

³ Црква св. Петке, Леденице обновљена је 1870. г. (Шематизам из 1876. год., 32), а затим 1887. (Шематизам из 1888., 32) а црква св. Петке у Пољицама 1888. год. (Шематизам из 1888. год.)

приликом поправљени су оштећени делови зидова и црква је продужена са западне стране. Подаци о њеној дужини у овој фази видљиви су на северној фасади цркве у виду разлике у слогу и квалитету обраде камена.

У другој обнови, која би могла бити поменуте 1887. године, црква је добила данашњи изглед-габарит и величину, преслицу са једним звоном, врата на јужној фасади као и два нова лучно завршена прозора на јужном и северном зиду, затворена решетком од кованог гвожђа.

По типу и конструкцији, црква св. Николе је једнобродна засведена грађевина издужене основе, са ниском полукружном засведеном апсидом на источној страни и звоником “на преслицу” са једним звоном, на западној страни. Кров на цркви је двоводан у новије време покривен фалцованим црепом, а на апсиди је плитак, архаичан и покривен каналицом (сл. 4).

Црква је зидана локалним каменом сиве боје, блоковима уједначене величине и облика, са видном разликом на местима где се налазе инкорпорирани остаци зидова најстарије фазе цркве (сл. 5). Фасаде су једноставне, равних зидова, са каменим коталима у подножју крова и са по једним лучно завршеним прозором на источној (сл. 6), јужној и северној страни (сл. 8). Западна фасада, која припада најмлађој фази зидања цркве, зидана је прецизно клесаним каменом са уским спојницама (сл. 2). Изнад улазног портала налази се једноставно профилисани окулус.

Црква нема других стилских обележја осим богато украшеног звоника “на преслицу” на прочељу, ренесансно-барокних карактеристика (сл. 7). Звоник се састоји од хоризонталне базне профилисане плоче украшене гутама, два стубића квадратног пресека и профилисаног лучног сегмента над њима. На врху преслице налази се мермерни крст новије израде. На звонику је звоно за које се не може рећи из ког је времена и да ли је изворно припадало звонику ове цркве.

Издужени облик цркве у унутрашњости ствара утисак пространости, а олтарски простор је иконостасом одељен од наоса. Зидови су као и свод, малтерисани, а у подножју свода нису видљиви профилисани венци.

Под у унутрашњости цркве поплочан је правоугаоним каменим плочама од сивог локалног камена, а денивелацијом у поду наглашен је олтарски простор.

Из Шематизма за годину 1879. сазнајемо да је у цркви св. Николе 1878.г., исте године када и у цркви св. Петке у Пољицама, израђен нови иконостас дело Јосифа Катурића, калуђера манастира Бање који је у другој половини XIX века осликао иконостасе у неколико цркава у Боки¹.

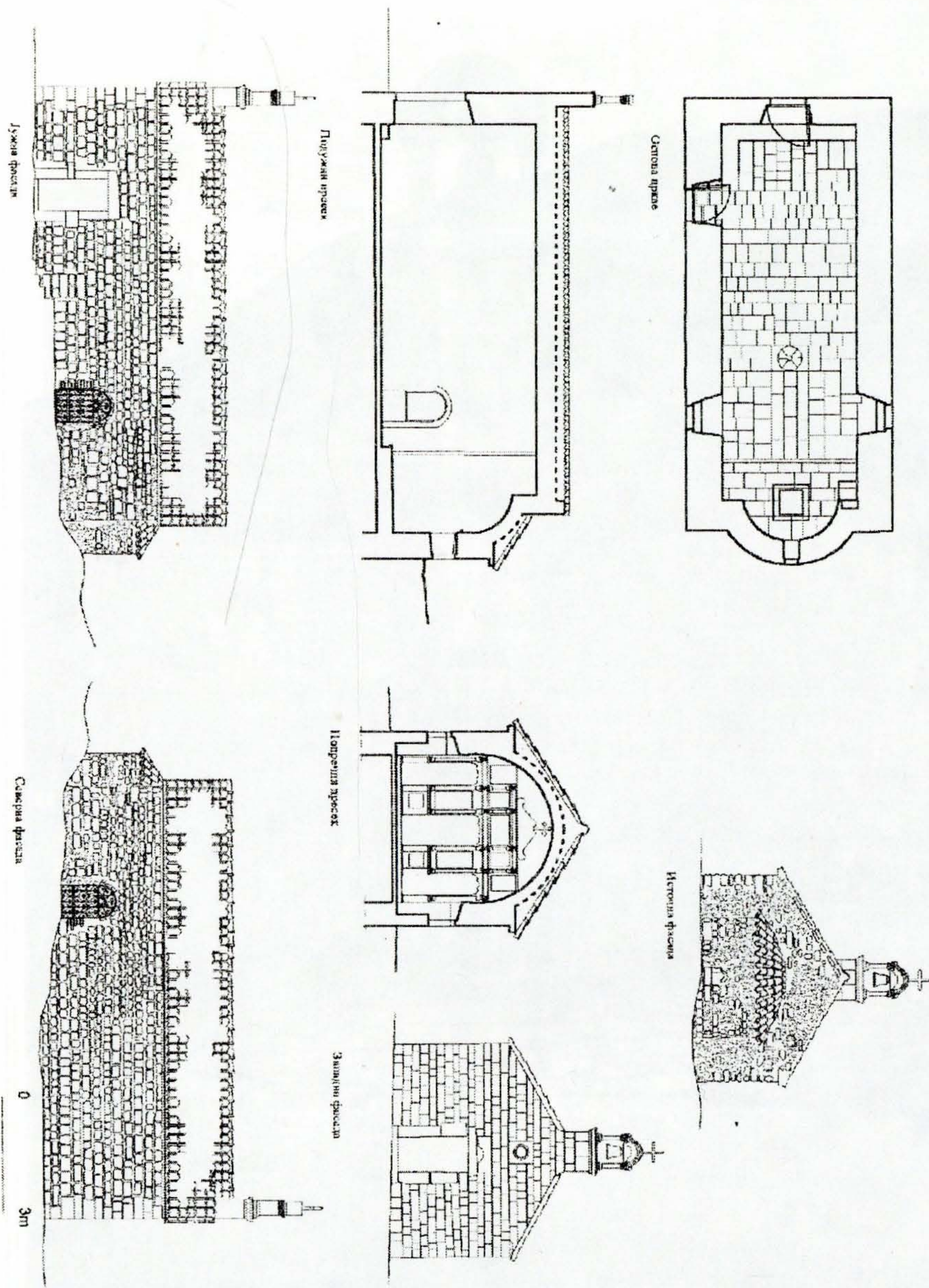

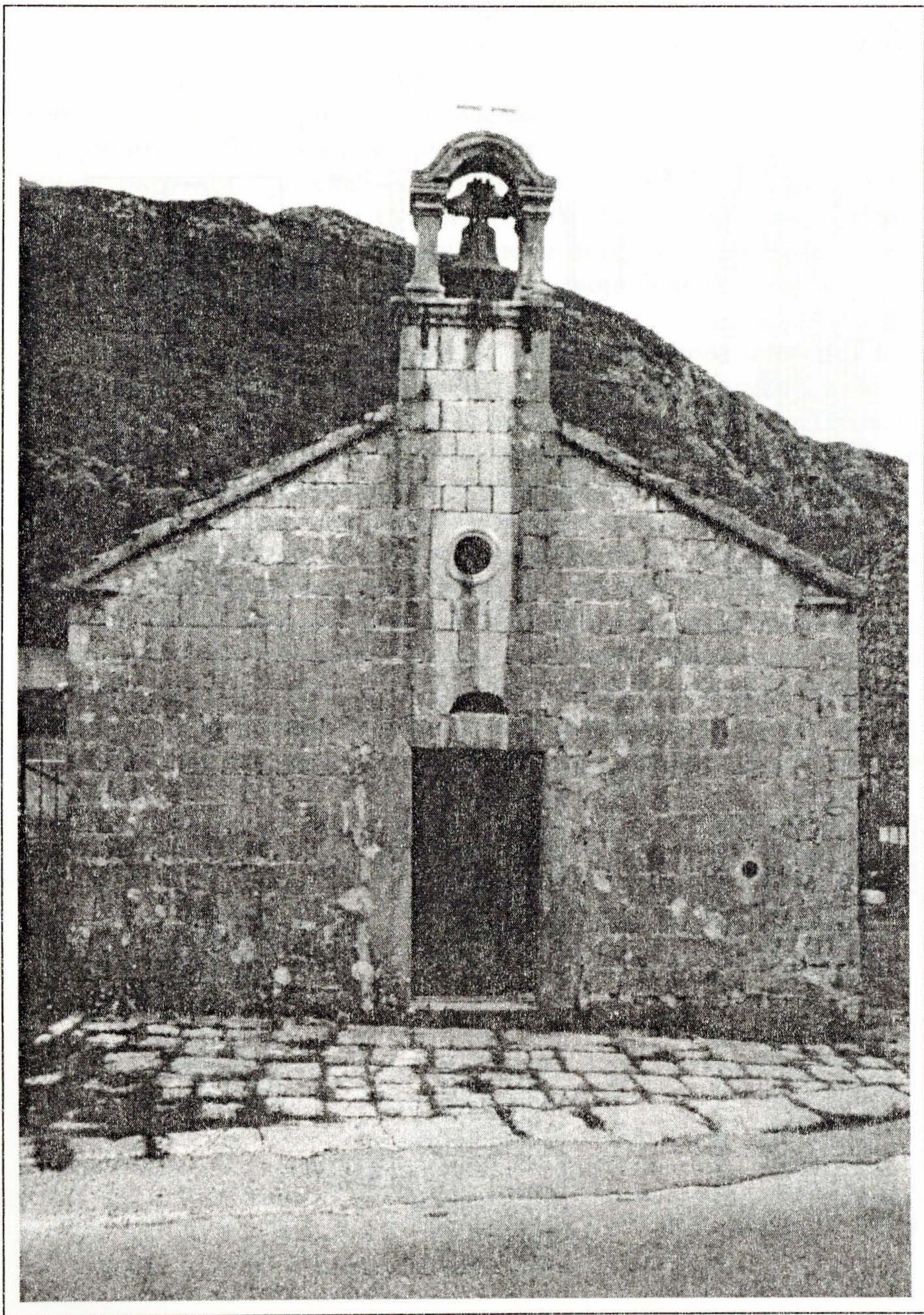
¹ Св. Петка, Тудоровићи; св. Петка, Пољице; св. Петка, Главатичићи; св. Петка, Врановићи; св. Лука, Рисан; Успење Богородице, Љешевићи; св. Вартоломеј, Кривошије; Мала црква св. Саве на Савини.

За затечени иконостас се претпоставља да је из Катурићевог времена (сл. 9). Складних је пропорција, изведен у дуборезу fine и прецизне израде, бојеног слоја у белој, плавој, зеленој и златној боји. Композицијски, по хоризонтали подељен је на три зоне. У доњој зони су постаменти стубића који се пружају кроз горње две зоне. Стубићи су танки, округлог пресека, украшени спирално обмотаном траком и цветовима, а завршени стилизованим флоралним капителима. Хоризонталне венце украшавају низови четворолисних, звездоликих цветова. Поред царских двери постоје и двоје бочних-северне и јужне двери.

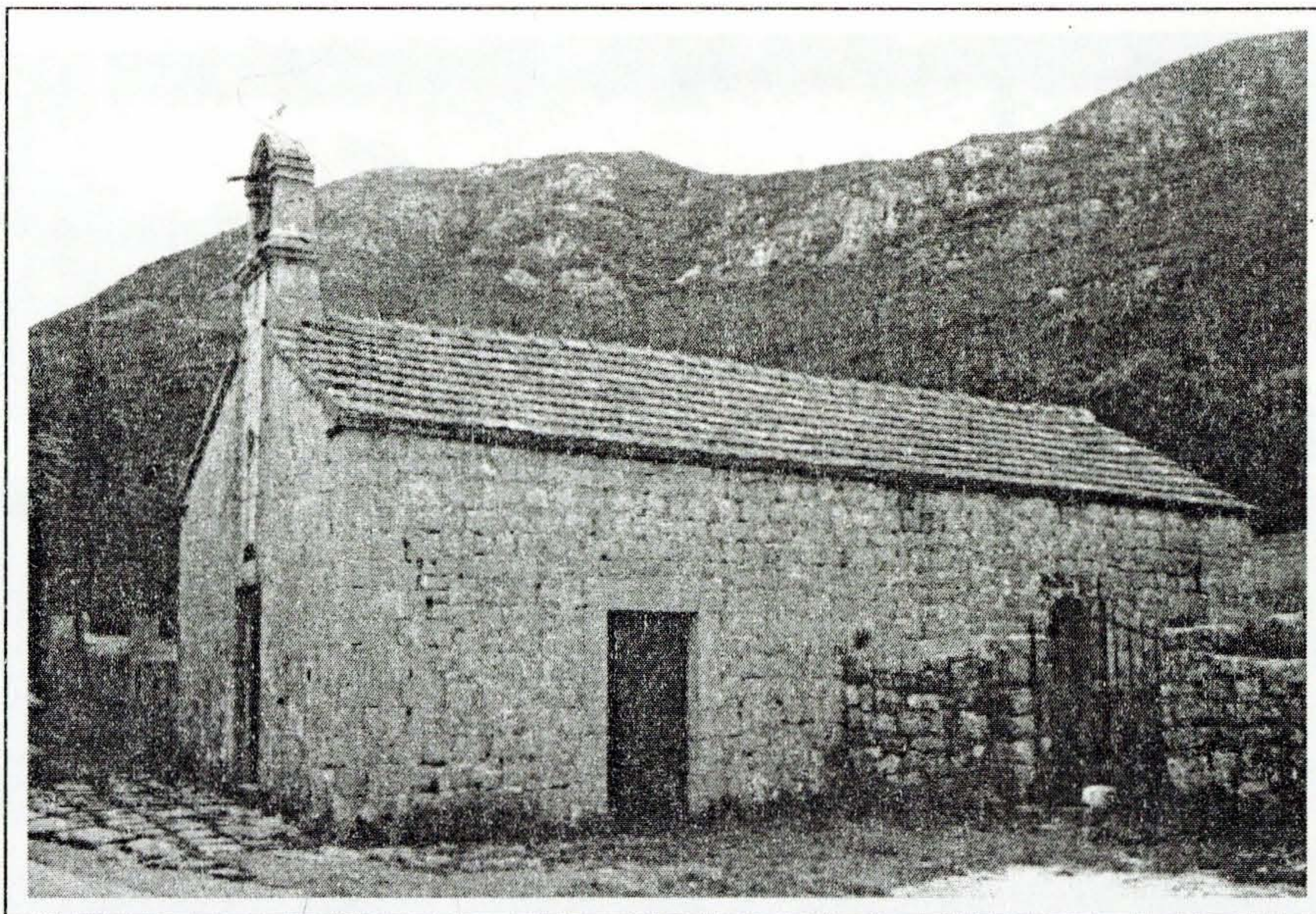
Различите стилске особености, стање и распоред затечених икона указују да је на иконостасу било више интервенција. Могуће је да је међу овим иконама настарија икона св. Николе, рађена на лиму, која се налази у доњој зони (сл. 10). Светитељ је приказан у раскошној одори са круном на глави, док је у позадини јасан приказ дворца или цркве са звоником. Иако су сачуване контуре, натпис и позадина, лик светитеља је знатно оштећен. За ову икону се, на основу сличности са иконама у цркви св. Вартоломеја у Кримовицама, сматра да је можда Катурићев рад и да, пошто је *in situ*, изворно припада овом иконостасу. Да би се поуздано утврдило да ли је ово иконостас који се помиње у Шематизму, потребно је извршити анализу претходно бојених слојева и испитати аналогију са осталим доступним иконостасима за које се зна да су рад истог мајстора. О осталим оригиналним иконама са овог иконостаса нема забележених података.

ЦРКВА СВ. НИКОЛЕ, ДУЊЕ ЛЕДЕНИЦЕ

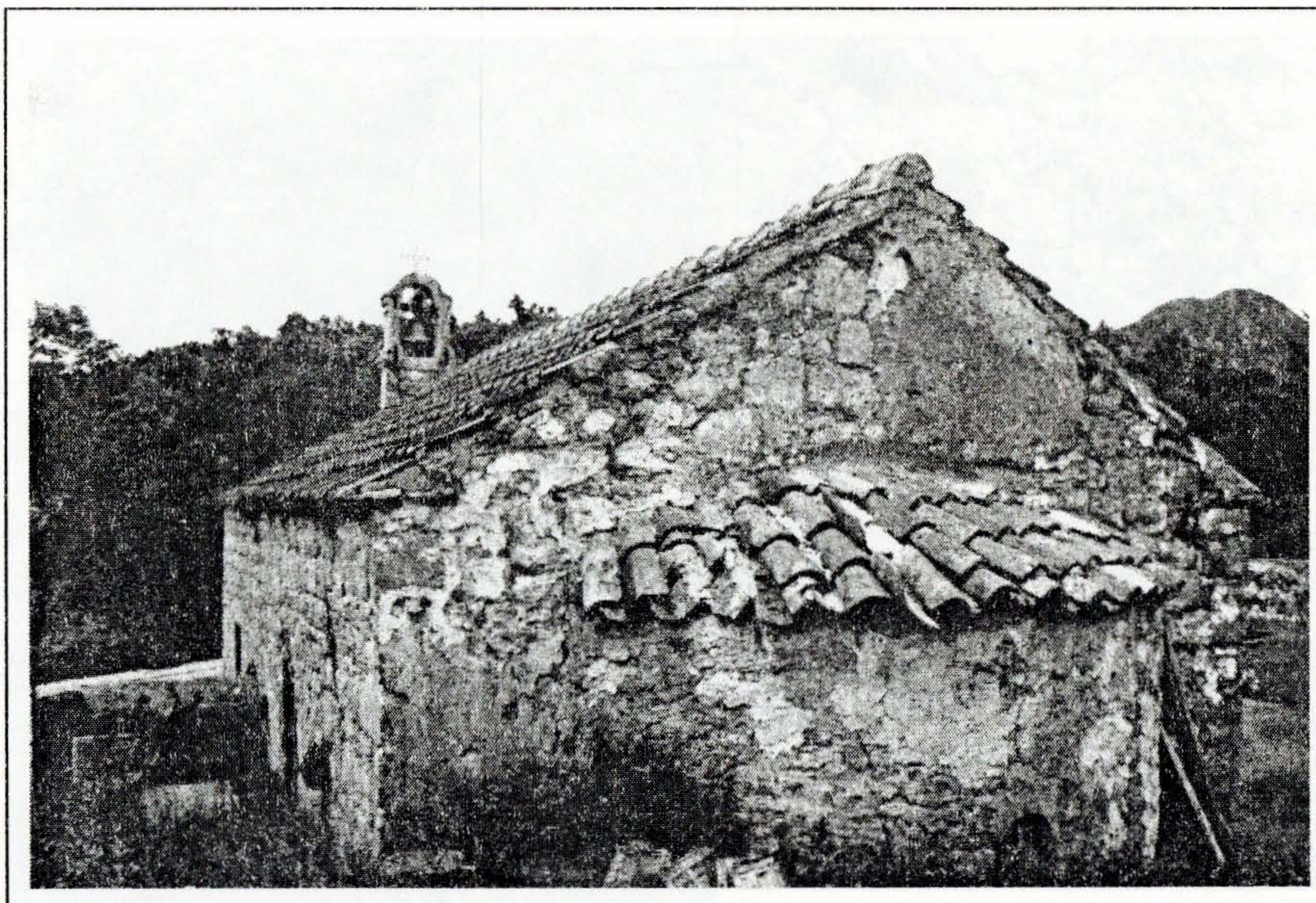

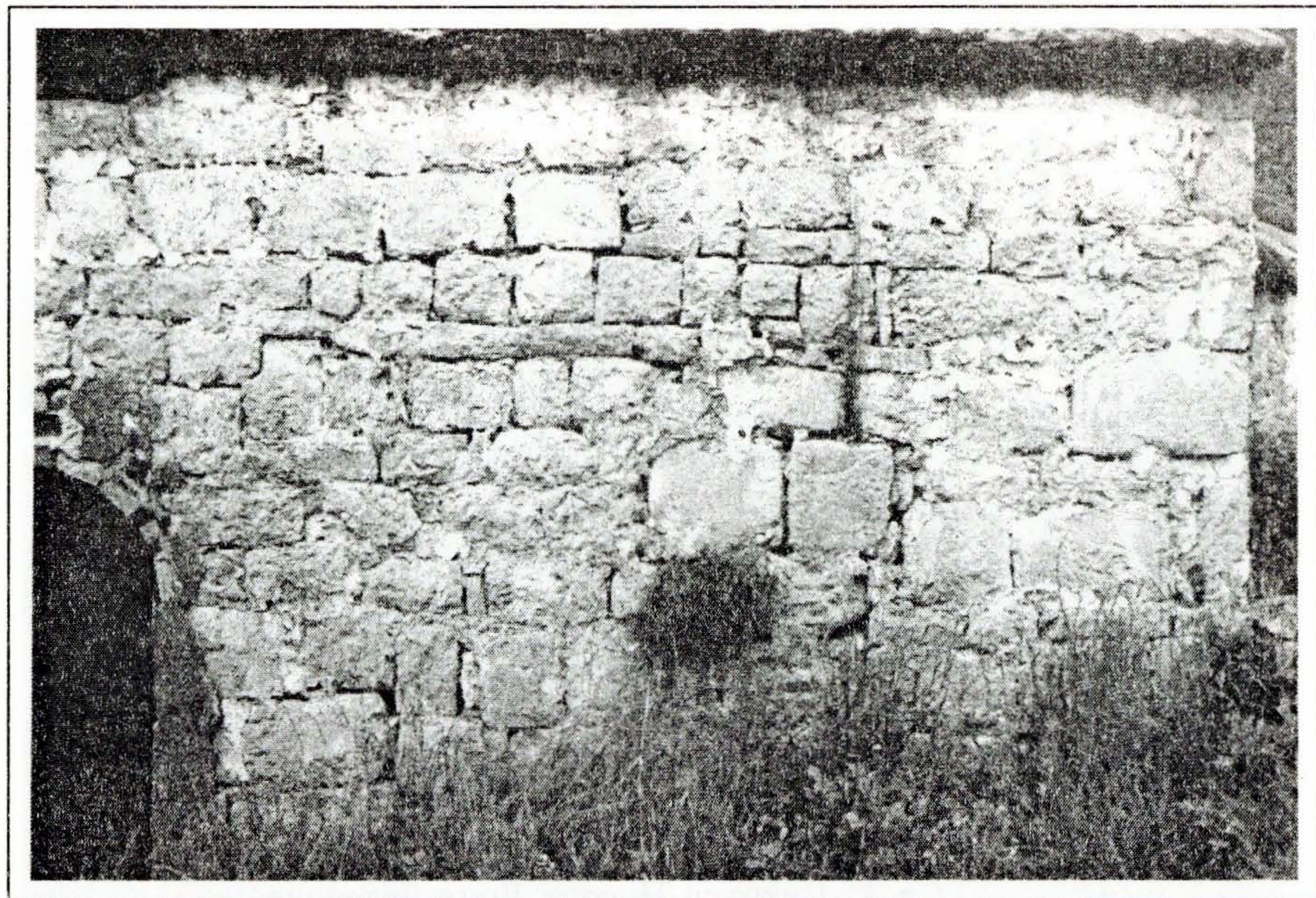
Сл. 2 Црква св. Николе, Доње Леденице
Западна фасада

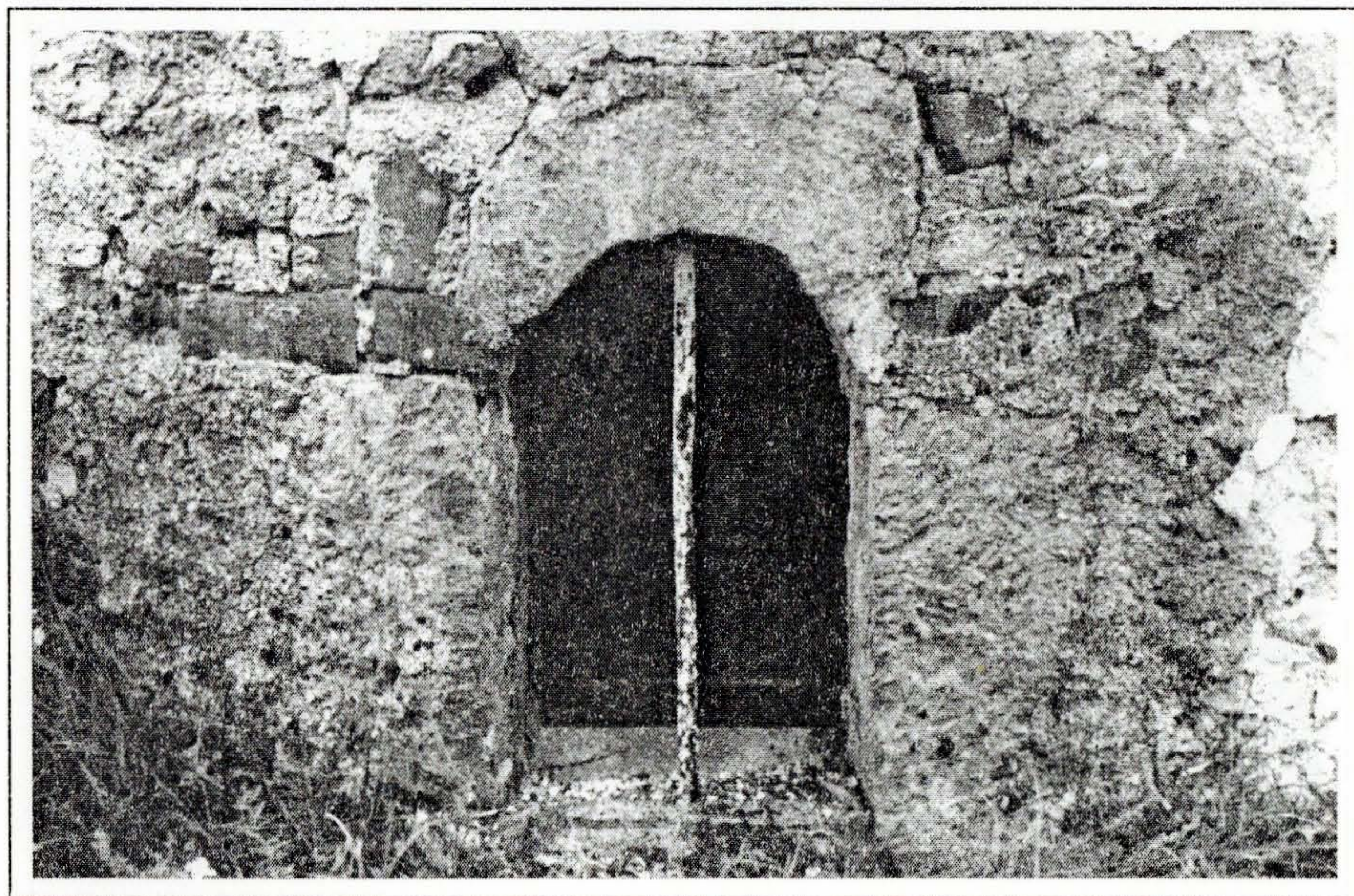
Сл. 3 Црква св. Николе, Доње Леденице
Поглед са југозапада

Сл. 4 Црква св. Николе, Доње Леденице
Поглед са југоистока

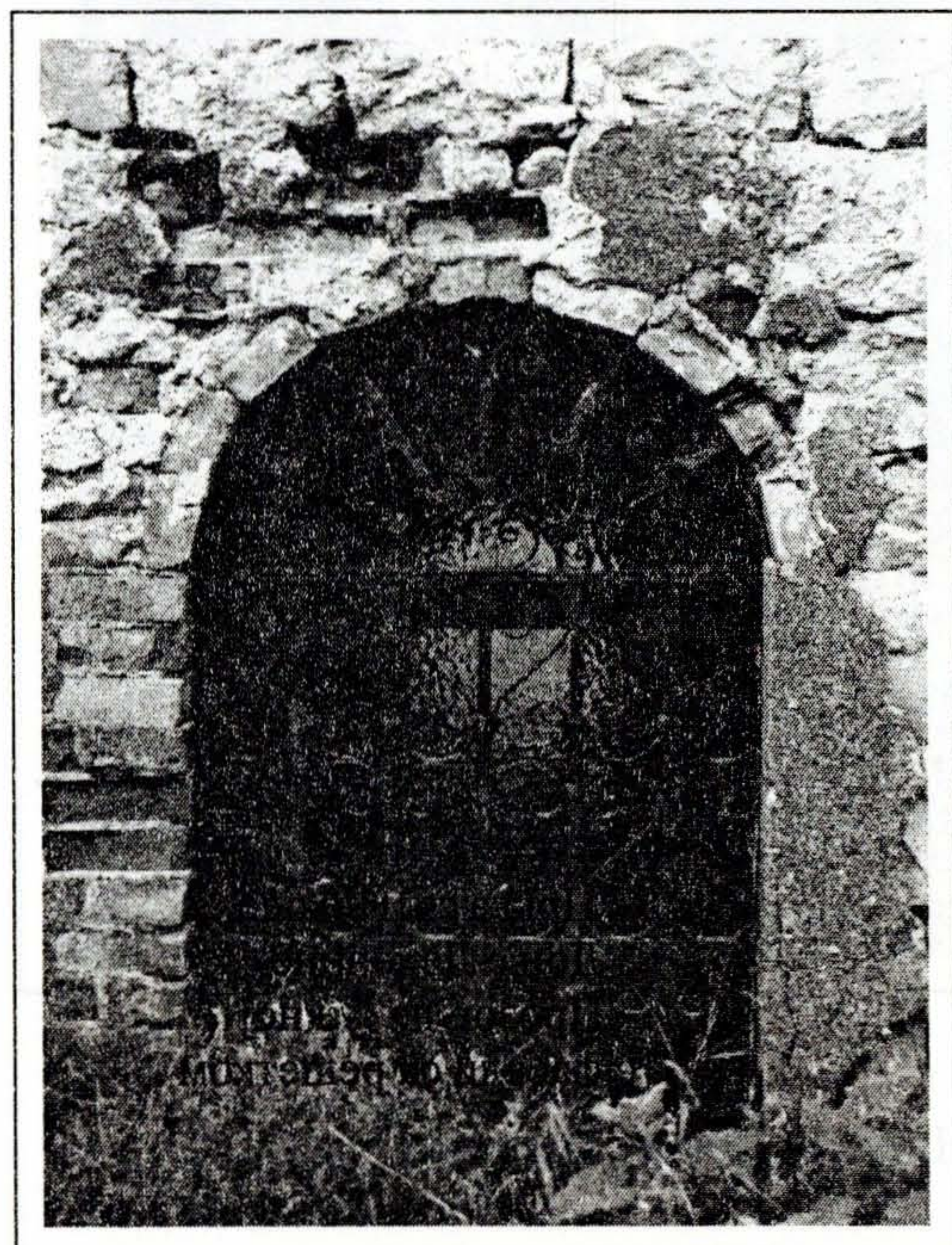
Сл. 5 Црква св. Николе, Доње Леденице
Југоисточни угао са остацима старије грађевине

Сл. 6 Црква св. Николе, Доње Леденице
Изглед прозора на апсиди

Сл. 7 Црква св. Николе,
ДоњеЛеденице Звоник
“на преслицу”
на западној фасади

Сл. 9 Црква св. Николе, Доње Леденице
Иконостас

Сл. 10 Црква св. Николе, Доње Леденице
Икона св. Николе

Црква св. Петке, Леденице

Парохијска црква св. Петке налази се на издигнутом заравњеном платоу у кршевитом Доњем пољу у Леденицама у близини засеока Лазовићи и Илићи. Црква се налази у средишту локалног гробља ограђеног каменим оградним зидом.

По усменом предању мештана црква потиче из XV века, а данашње цркве прецизније одређују време њеног настанка. На основу стилских карактеристика као и особина зидања може се претпоставити да је црква изграђена средином XIX века.

У писаним историјским изворима црква се помиње више пута. У Шематизму епархије бококоторско-дубровачке за 1876. годину, наводи се да је црква св. Петке саграђена 1647. године, и да је 1856. године постала парохијална црква. У истом Шематизму такође се наводи да је у Кривошијском устанку 1869. године црква порушена, а 1870. године, уз помоћ добијену од цара Франца Јосифа I, потпуно обновљена.

У Шематизму за годину 1888. године постоји податак о црквама поправљеним у 1887. години, гдје се помиње црква св. Петке у Леденицама која је “оштећена при задњем устанку, поправљена државном помоћи и освећена 26. новембра”.

На основу ових података можемо претпоставити да данашњи изглед цркве потиче из 1870. год. и да су радови трајали све до 1887. год. када је црква коначно и освећена. Осим године изградње, други писани подаци о старијој цркви за сада нису познати.

У оградном зиду дворишта цркве пронађен је уграђен лучни камени сегмент. Украшен је са три плитко урезана крста. Средњи крст је централно постављен и већи, а два мања, уписана у круг, налазе се на крајевима лука. Може се претпоставити да је овај лучни камени елеменат био завршетак звоника старије цркве.

На западној страни, у подножју платоа на коме се налази црква са гробљем, и данас постоје остаци две старије приземне камене грађевине. На основу врсте камена и начина зидања може се претпоставити да је мања грађевина на јужној страни, са остацима једноводног крова, старија, а већа грађевина са остацима дрвене међуспратне конструкције на северној страни, млађа. Зидане су техником зидања “у сухо”.

За данашњи звоник “на преслицу” са три звона, може се претпоставити да је настао у време обнове после устанка, између 1870. и 1887. год. или у некој од наредних преправки цркве о којој немамо писаних података. Импозантна величина и пропорције звоника, профилације вијенца у његовом подножју и профисаног лучног сегмента на врху дају му барокни карактер. Чињеница да је у односу на величину цркве звоник пре-димензионисан као и да је зидан већим блоковима и другом врстом камена упућује на претпоставку да је звоник можда донесен са неке друге цркве,

али да је свакако грађен накнадно у односу на корпус саме цркве. Зона изнад трећег вијенца звоника израђена је од бетона, што указује на оштећење звоника или његово рушење о коме нема познатих података.

На основу изнесеног може се закључити да је данашња црква подигнута 1870. године на мјесту старије порушене цркве саграђене 1647. године, која је у устанку 1869. оштећена или срушена, а 1870. обновљена и да је у тој обнови, која је завршена 1887. године, добила барокни звоник.

По типу и конструкцији црква св. Петке је једнобродна засведена грађевина, са двоводним кровом покривеним црепом. Има полукружну засведену апсиду на источној страни и звоник "на преслицу" са три звона на западној страни.

Зидана је локалним каменом у правилним редовима, каменим блоковима неуједначене величине и облика, али солидно и чврсто.

Фасаде су једноставне, равних зидова, са каменим коталима у подножју крова и са по једним лучно завршеним прозором на источној, јужној и сјеверној страни. На западној фасади изнад улазног портала налази се мали архаични окулус, а у подножју звоника полукружно профилисани венац. Црква је затечена у добром стању, без видних пукотина или оштећења.

У унутрашњости цркве олтарски простор је иконостасом одељен од наоса. Зидови су малтерисани, као и свод.

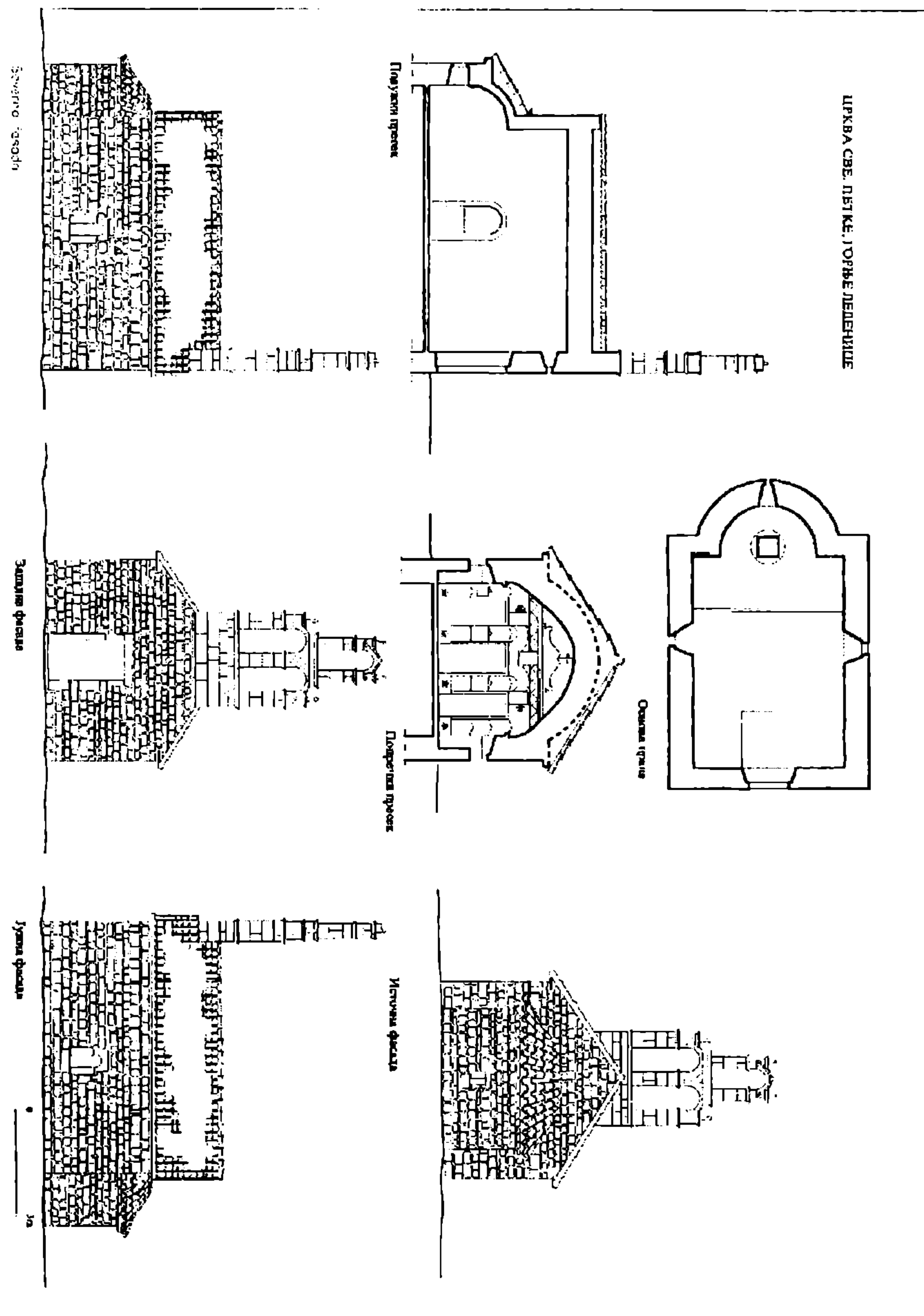
Линија свода је неправилни лук, а у подножју свода постоји танак профилисани вијенац. Под је поплочан квадратним, прецизно отесаним каменим плочама ружичасте боје из ђуричког мајдана, а у олтарском простору постоји денивелација. Часна трпеза се састоји од неправилног, притесаног каменог блока и танке хоризонталне плоче.

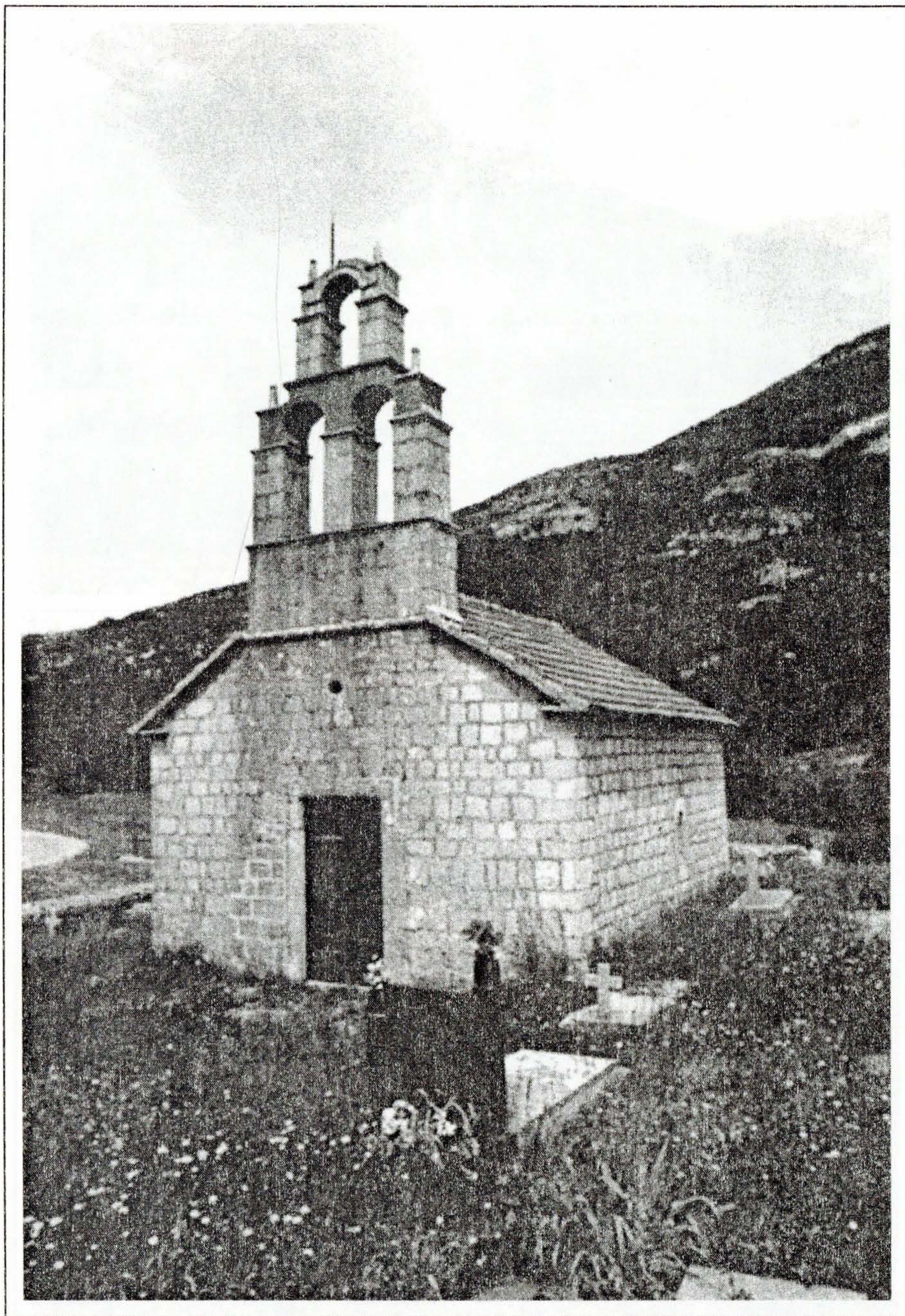
Иконостас је једноставан, савремен, а о остацима старијег иконостаса нема писаних података.

У Шематизму православне епархије бококоторско-дубровачке за 1876. годину помиње се "старо кандило што га 1875. г. претопише", израђено 1763. године у манастиру апостола Луке на Светој Гори, дар Лазара Савића Сарајлије, на коме је стајао слиједећи натпис:

СІЄ КАНДИЛО ПРИЛОЖІ ЧЕСТНО ПОЧИВШІ
РАБЪ БОЖІ ЛАЗАР САВИЧ САРАЈЛИЈА.
ВО СВ. АПЛА ЛУКЕ, МОНАСТІР ОУ СВ. ГОРИ
ЖВІА ХЕРЦЕГ. Х...1763.

О. ПАХ. КОНЧ.

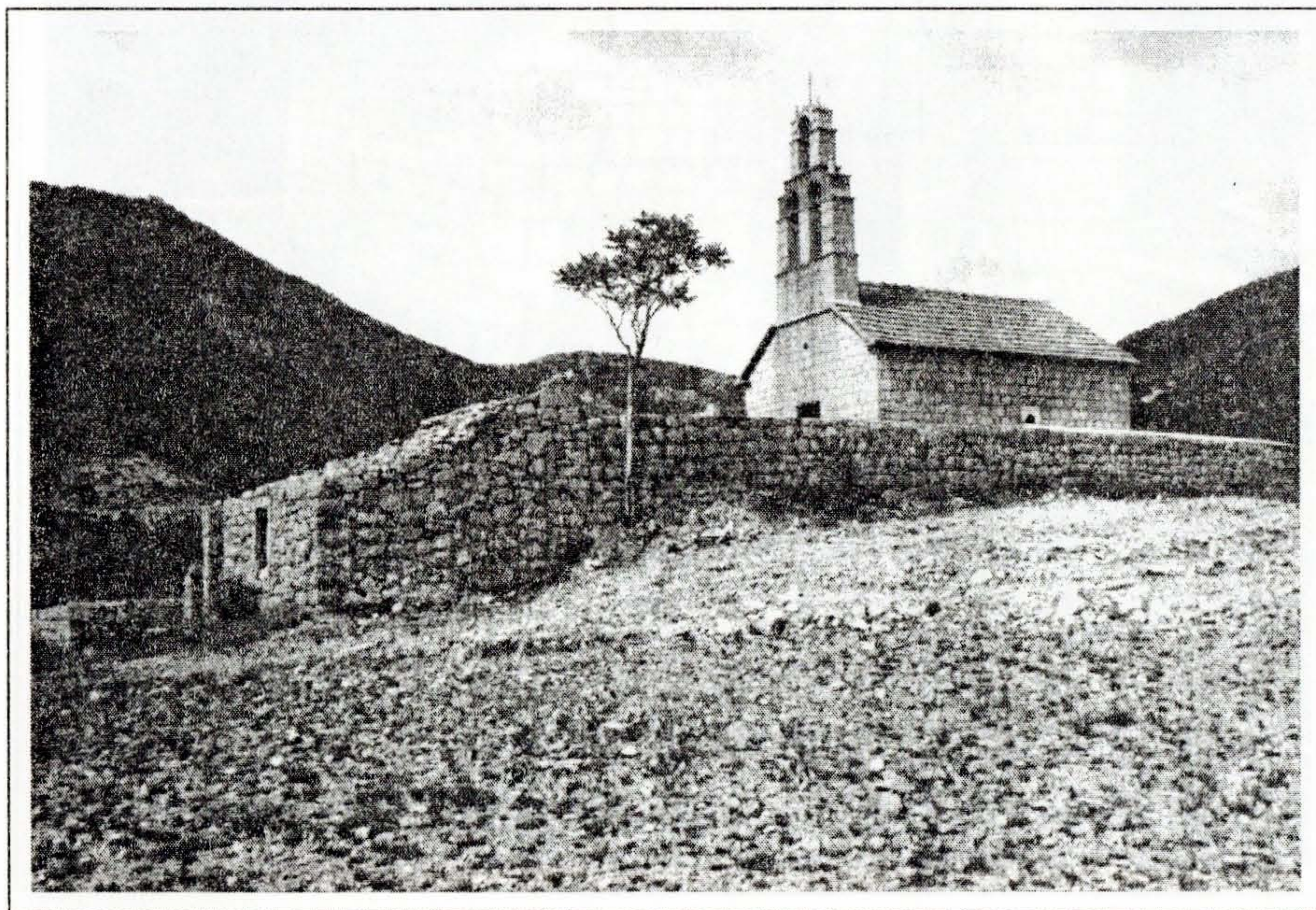

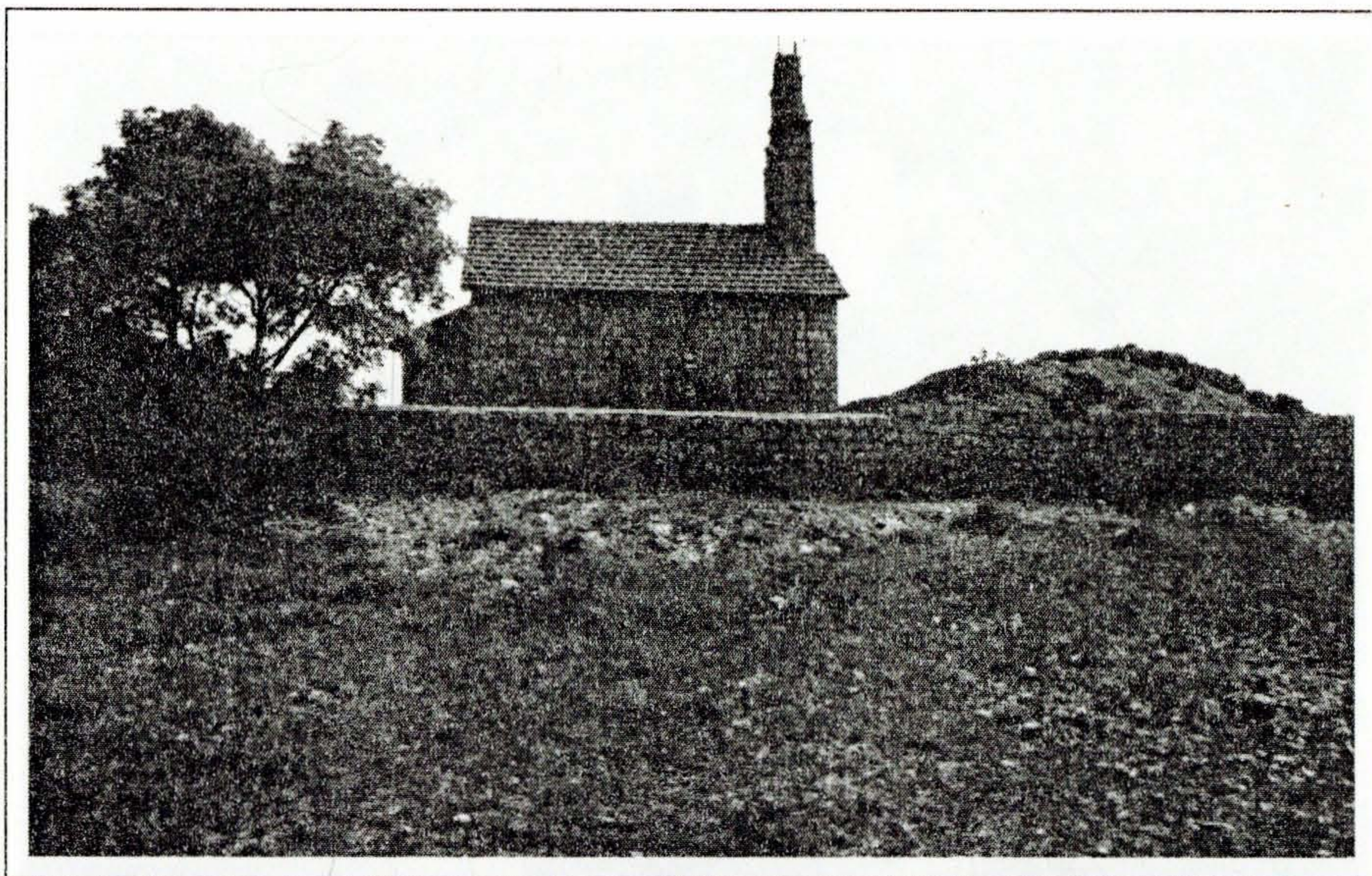
Сл. 19 Црква св. Петке, Леденице
Западна фасада

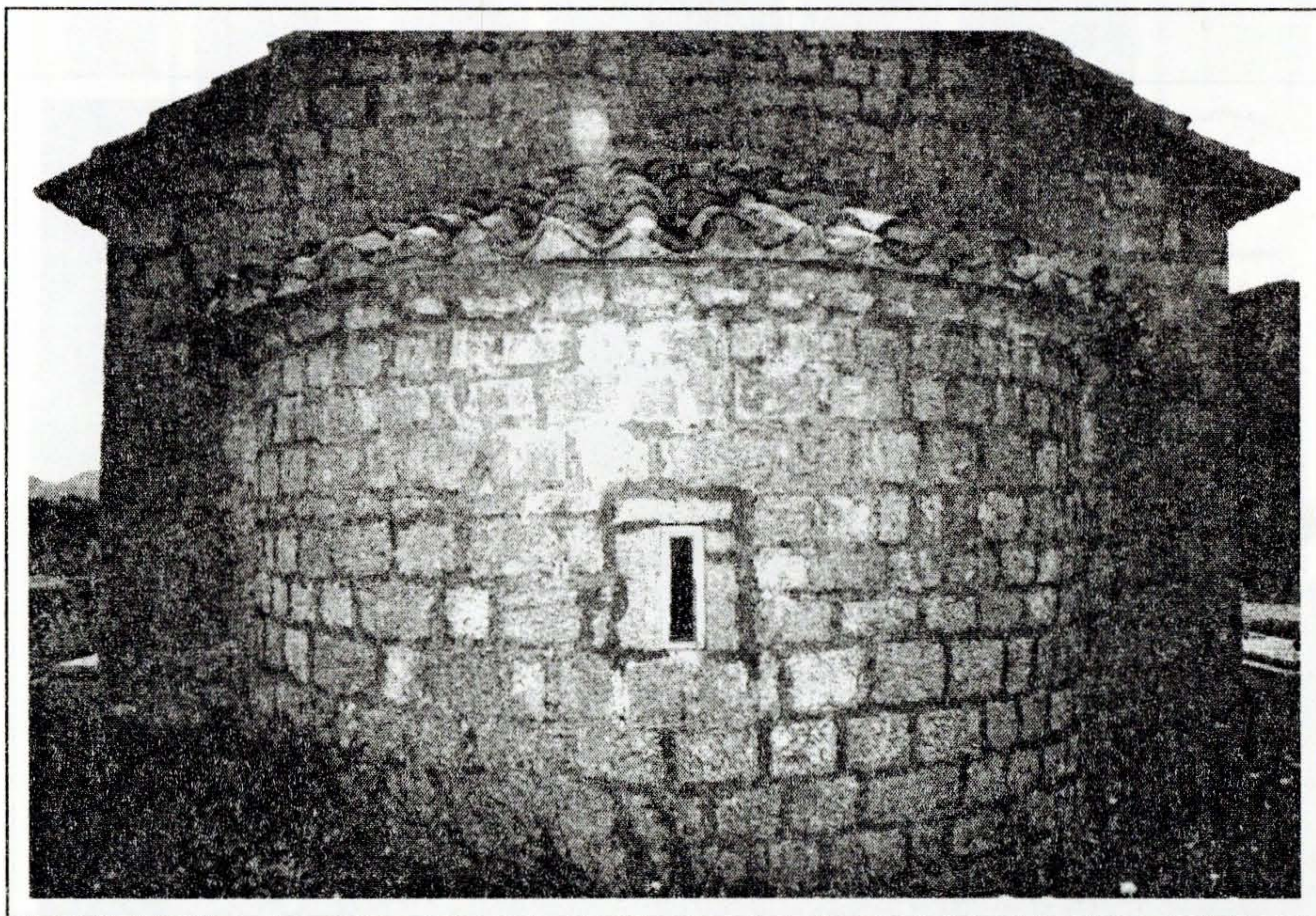
Сл. 20 Црква св. Петке, Леденице
Поглед са запада

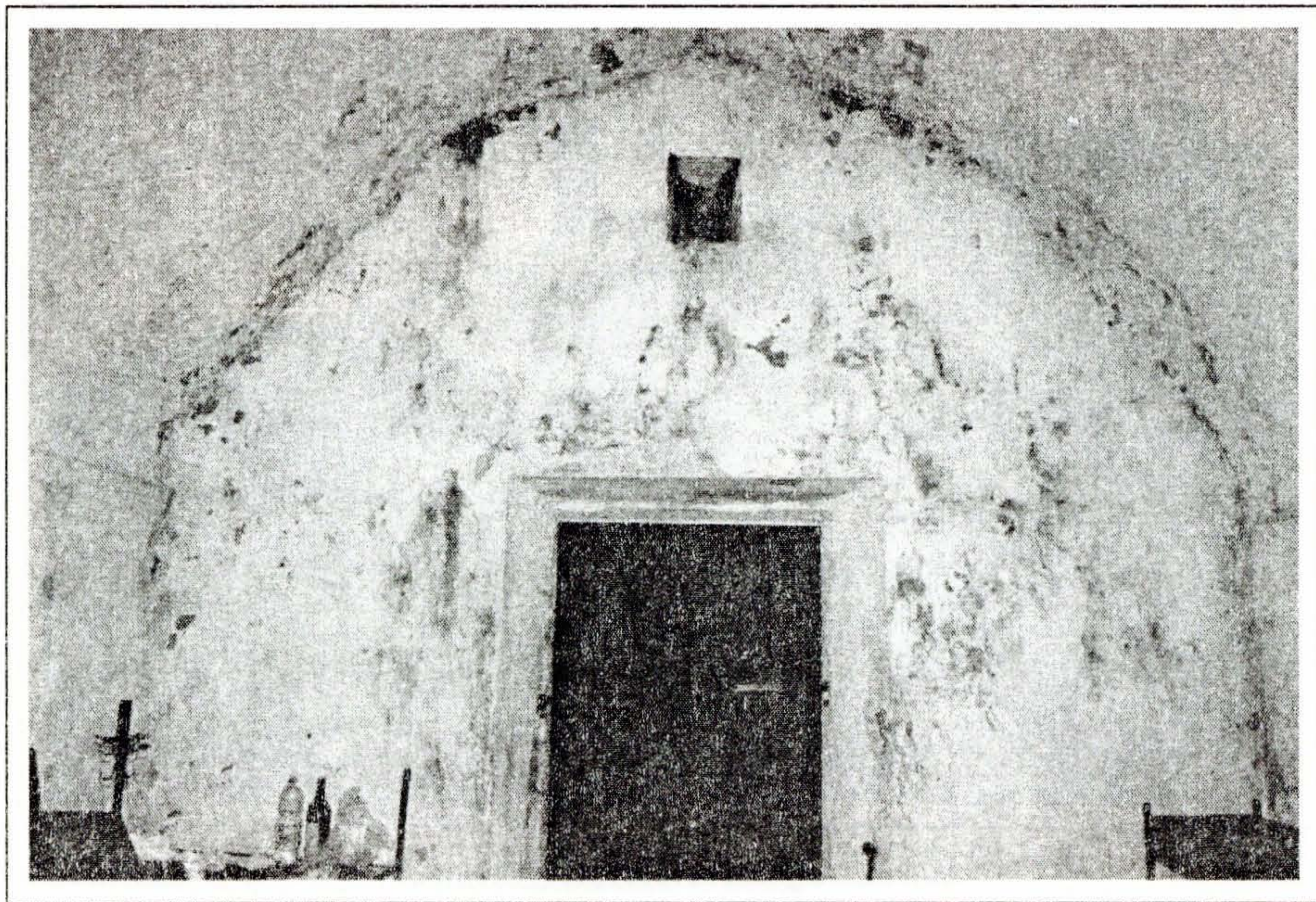
Сл. 21 Црква св. Петке, Леденице
Поглед са југозапада

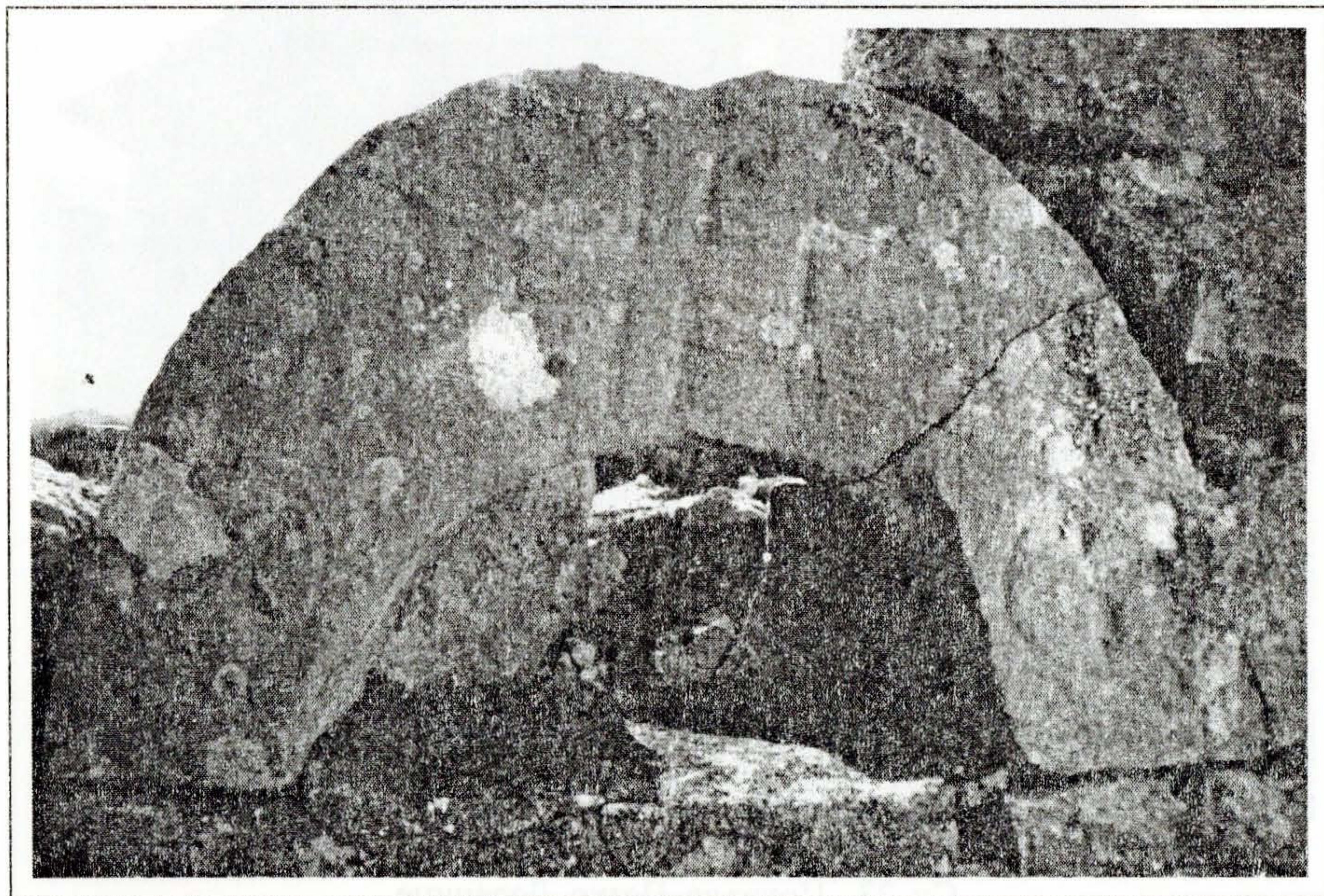
Сл. 22 Црква св. Петке, Леденице
Поглед са севера

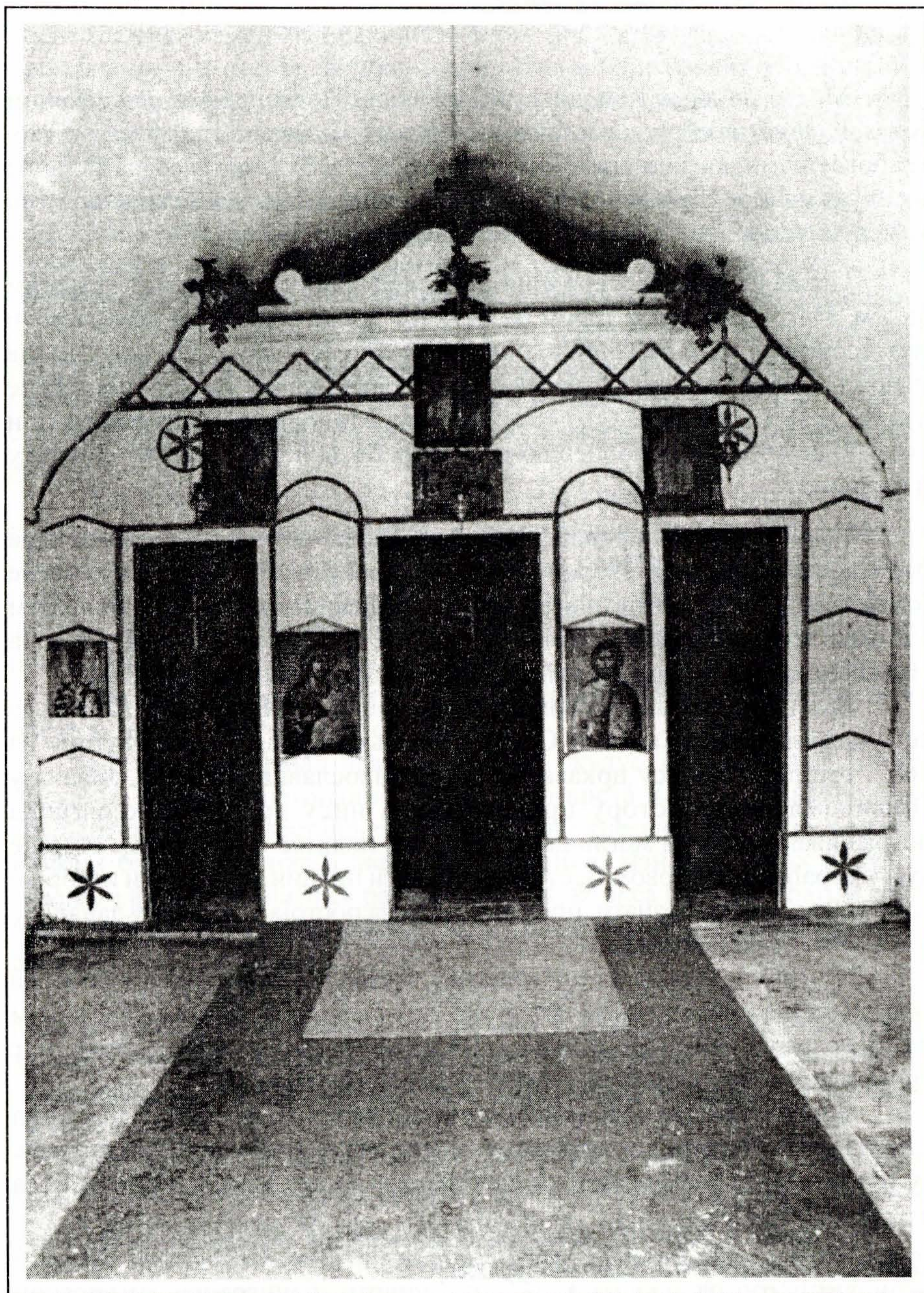
Сл. 23 Црква св. Петке, Леденице
Источна фасада

Сл. 24 Црква св. Петке, Леденице
Изглед свода

Сл. 25 Црква св. Петке, Леденице
Лучни елемент уграђен у оградни зид

Сл. 26 Црква св. Петке, Леденице
Иконостас

Црква св. Петке, Пољице

Место на коме је подигнута црква св. Петке налази се у Доњим Кривошојама, на обронцима планине Орјен. То је заравњени плато у густој грабовој шуми, на надморској висини од 670 м, у близини засеока Пољице од чијих кућа је удаљен око 1,5 км. Од Рисна до Пољица и данас постоји каменом поплочана пешачка стаза у виду серпентина.

Црква се налази у средини локалног гробља, ограђеног каменим зидом. Иако кроз густу шуму од села до цркве води стрм макадамски пут проширен задњих година, приступ цркви је и даље отежан. Овакав положај - изолован и високо изнад насеља, карактерише храмове посвећене култу св. Петке у Боки.¹ Ово се објашњава односом према светитељки и тиме да верник, да би доспео до храма, треба да поднесе жртву-физичку и духовну.

Према усменом предању црква св. Петке потиче из 15. века, када ове крајеве насељавају Риђани. Стилске карактеристике данашње цркве (сл. 19, 20, 21), међутим, показују да је грађевина могла настати крајем 17. или током 18. века. То потврђују и историјски извори-према Накићеновићу² црква је саграђена 1776, а обновљена 1865. године.

Јасмина Ђорђевић у свом раду о Драчевици и Риђанима³ наводи да се у извештају фра Санта из Сплита о стању у барској надбискупији из 1637. године у попису цркава помиње православна црква св. Јована у Пољицама. На простору цркве до сада нису вршена археолошка истраживања која би могла да пружи нове податке о постојању старије култне грађевине на овом месту, а како други писани историјски извори о томе до данас нису познати, предање да је она постојала на месту данашње цркве остало је непотврђено.

По типу и конструкцији црква св. Петке је једнобродна засведена грађевина, са полукружном апсидом на источној и улазом и звоником на “преслицу”, на западној страни. На цркви су видни остаци двоводног крова покривеног каналицом као и спољна страна свода.

Црква је зидана локалним каменом, у правилном слогу, блоковима камена неуједначеним по величини, али солидно и чврсто. Фасаде цркве су једноставне, равних зидова, без венаца, са по једним прозором на

¹ Татјана Бућин- Кријешторац, *О првобитној посвети цркве Св.Ане у Котору*, Годишњак поморског музеја Котор

² Поп Сава Накићеновић, *Антропоеографска студија Бока*”, Београд 1913, 515

³ Jasmina Đorđević, *Dračevica i Ridani sredinom XVI vijeka*, Београд 1997, 48.

подужним странама. Полукружни свод цркве формиран је од сводаруских блокова камена, у правилном слогу (сл. 22). Уочава се један виши, промишљенији степен вештине градитеља који израђујући кривину полукружног свода у унутрашњости цркве, истовремено са спољне стране сводарима формира косине двоводног крова са скоро равним површинама (сл. 23).

Унутрашњост цркве је пространа, освјетљена свјетлошћу са прозора на бочним зидовима и из апсиде (сл. 24). Зидови су зидани каменом и малтерисани, као и свод, а на њима се не уочавају остаци живописа. Дуж оба подужна зида наоса и у апсиди пружа се једноставан танки венац.

У унутрашњости цркве истиче се прецизно изведен под. Поплочан је крупним правоугаоним, отесаним плочама, ружичасте боје из ђуричког мајдана. Олтарски простор је повишен у односу на под цркве за један степен, израђен од корчуланског бијелог камена, профилисан прецизном обрадом.

У олтарском простору, на углу апсиде и јужног зида, у зид је уграђена камена посуда од белог камена, богато украшена (сл. 25). Може се претпоставити да је служила да се помоћу ње, освећена вода која преостане после црквеног обреда, одведе кроз зидове у темеље цркве. У самој апсиди, лево од прозора налази се ниша за одлагање литургијских предмета.

Часна трпеза се састоји из великог, неправилног, притесаног каменог блока и хоризонталне камене плоче.

На прочељу изнад врата налази се окулус, са мотивом сунчевог диска, са четири дијагонално постављена крста и два реда конопа (сл. 26). Цртеж је поједностављен - линијски и уклесан као плитки рељеф у камени блок приближно квадратног облика. Изнад главних врата на западној фасади, налази се растеретни лук, који са горњим прагом врата чини малу нишу у којој је изворно могао постојати неки ликовни мотив са религиозним садржајем.

По казивању мештана, за време другог светског рата италијански војници су скинули покривач од каналице и употребили га као материјал за свој логор. Од тада је црква без крова, са сводом који због недостатка покривача пропушта атмосферилије, па је унутрашњост цркве оштећена од влаге.

Остала оштећења која се могу уочити проузрокована су недостатком кровног покривача и могу се санирати јер не утичу на статичку стабилност цркве. То је малтерна облога у унутрашњости цркве, неколико оштећених камених плоча у поду олтарског простора, недостајући прагови изнад прозора на унутрашњој страни (сл. 27) за које се по остацима може закључити да су били дрвени, као и напукла камена греда изнад портала. Осим наведеног, зидови цркве су у добром и солидном стању, без видних пукотина.

На гробљу око цркве налази се и неколико надгробних споменика од домаћег камена украшених флоралним мотивима.

У Шематизму Епархије бококоторске за 1888. годину налази се податак да је исте године у цркви св. Петке у Пољицама постављен нови иконостас, рад Јосифа Катурића, калуђера Манастира Бања код Рисна.

О првобитном иконостасу који је стајао у цркви до 1878. године када га је заменио иконостас Јосифа Катурића до данас нема података. Може се претпоставити да је стајао на истом месту као и млађи иконостас с краја 19. века. На положај иконостаса указују плитки жљебови на горњој површини денивелисаног пода у олтарском простору. Осим ових података везаних за положај, нема сазнања о решењу и изгледу иконостаса који је израдио Јосиф Катурић. Могуће је да се поједине иконе налазе у оквиру неке од познатих збирки икона, што би требало накнадно утврдити.

У Шематизму из 1887. године постоји податак да је 1876. године Коста Ивелић приложио или завештао цркви св. Петке мали ручни сребрни крст. Поменути крст као ни други богослужбени предмети не су нађени у цркви, а нема ни сазнања до ког времена су постојали.

У Шематизму за 1924. годину црква св. Петке у Пољицима се помиње као још увек активна црква-филијала цркве св. Јована Претече у Звечави, а њен капелан је јеромонах Инокентије Шпаровић. По казивању мештана служба у цркви није вршена од другог светског рата.

Katarina NIKOLIĆ

SUMMARY

This issue refers to three sacral architecture monuments in the area of Krivosije and Ledenice and represents first part of the research that, beside the other examples of sacral architecture of this area, other kinds of architectural heritage will be treated.

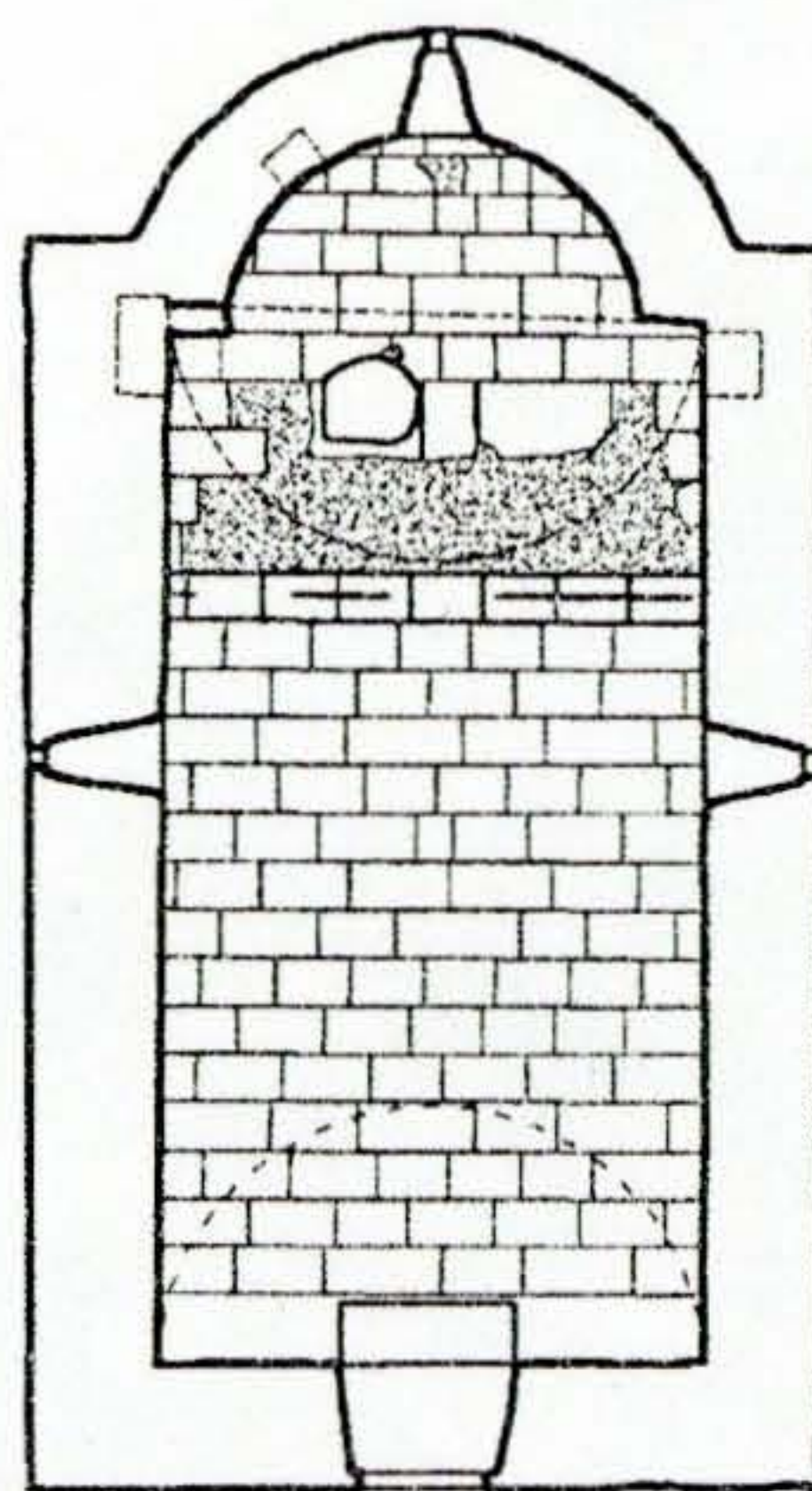
Church of St. Nikola in Donje Ledenice was, according to data recorded in Šematizam from 1875., built in 1699. thou, architectural analysis of the church imply that its today appearance is a result of three phases of construction. The youngest one originates from 1878. Remains of the oldest phase are incorporated in the east part (apses) and southeast angle of the building. In the second phase a church twice smaller was built, and it is presumed that it got today appearance in 1878. Rising of the iconostas done by a monk Josif Katuri from Banja monastery near Risan, refers to the youngest phase.

Church of St. Petka in Gornje Ledenice was, according to data recorded in Šematizam from 1876., built in 1647. According to the same source it was ruined in Krivošije rebellion in 1869. and than with help from Austrian emperor Franc Josip I rebuilt in 1870. Its today appearance resembles the one from the time of its renewal in the middle of the second half of XIX century.

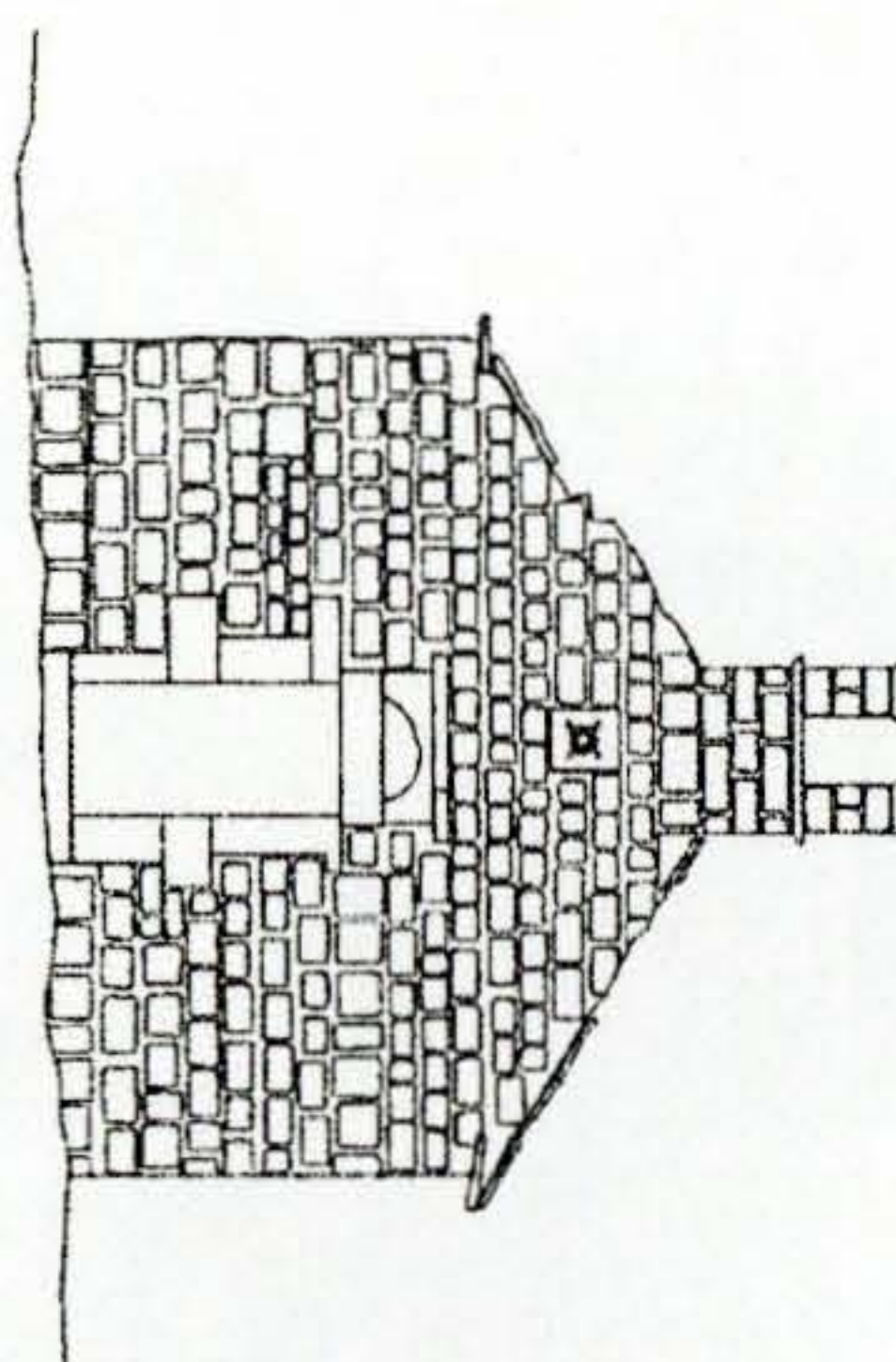
Church of St. Petka in Poljice, according to tradition originates from XV century. Characteristics of its architecture imply that today church dedicated to St. Petka, could be raised in second half of the XVII century or during the XVIII century. A presumption that today church was built in the place of the older one, is also presented in this issue. This presumption could be confirmed only according to archeological exploration.

(Prevod autora)

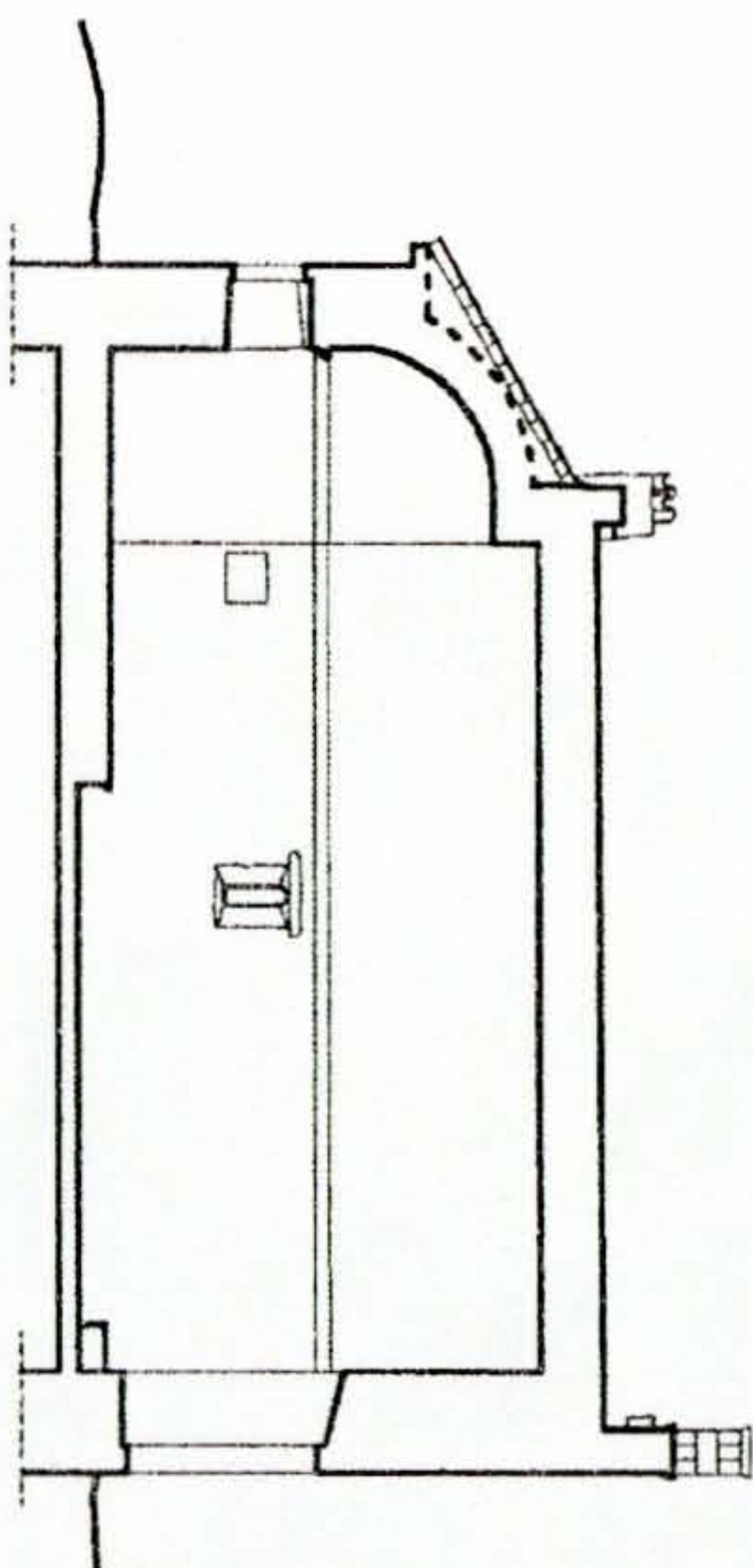
ЦРКВА СР. ПЕТКЕ, ПОЉИЦЕ

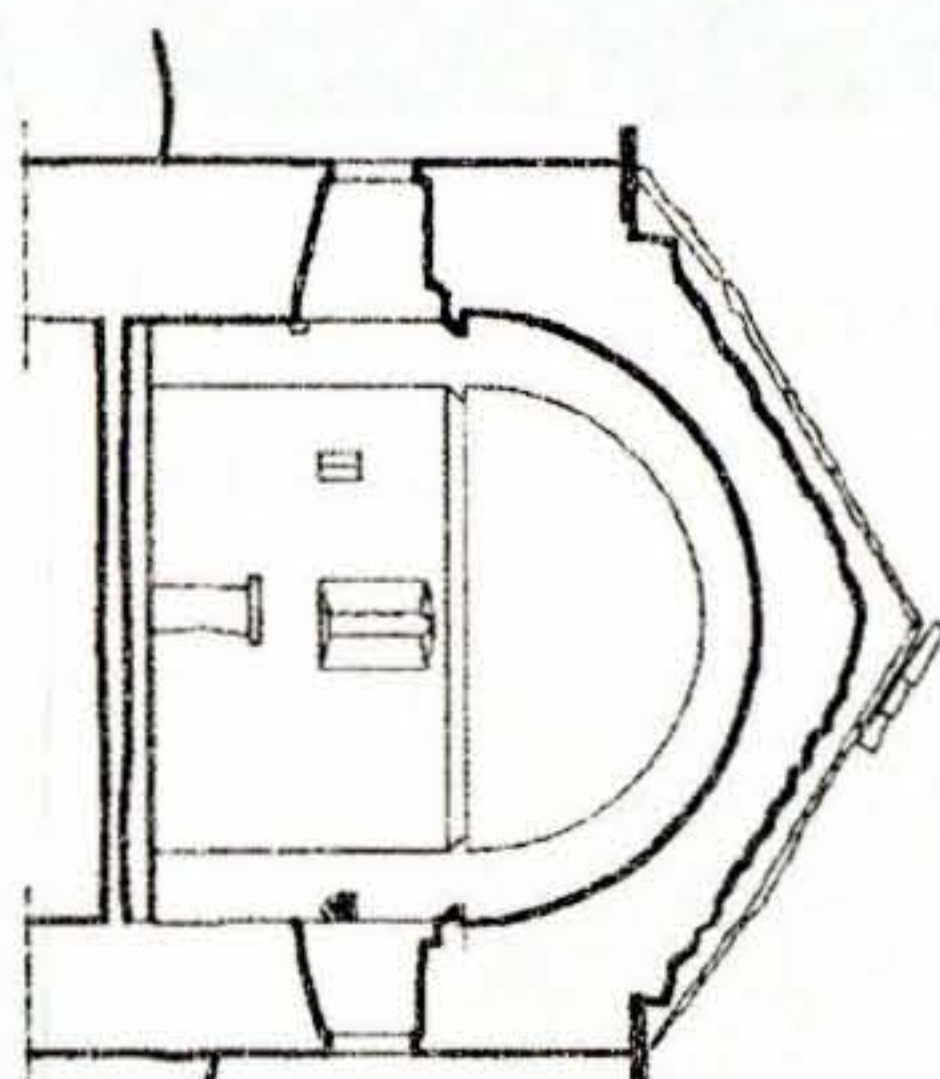
Основа цркве

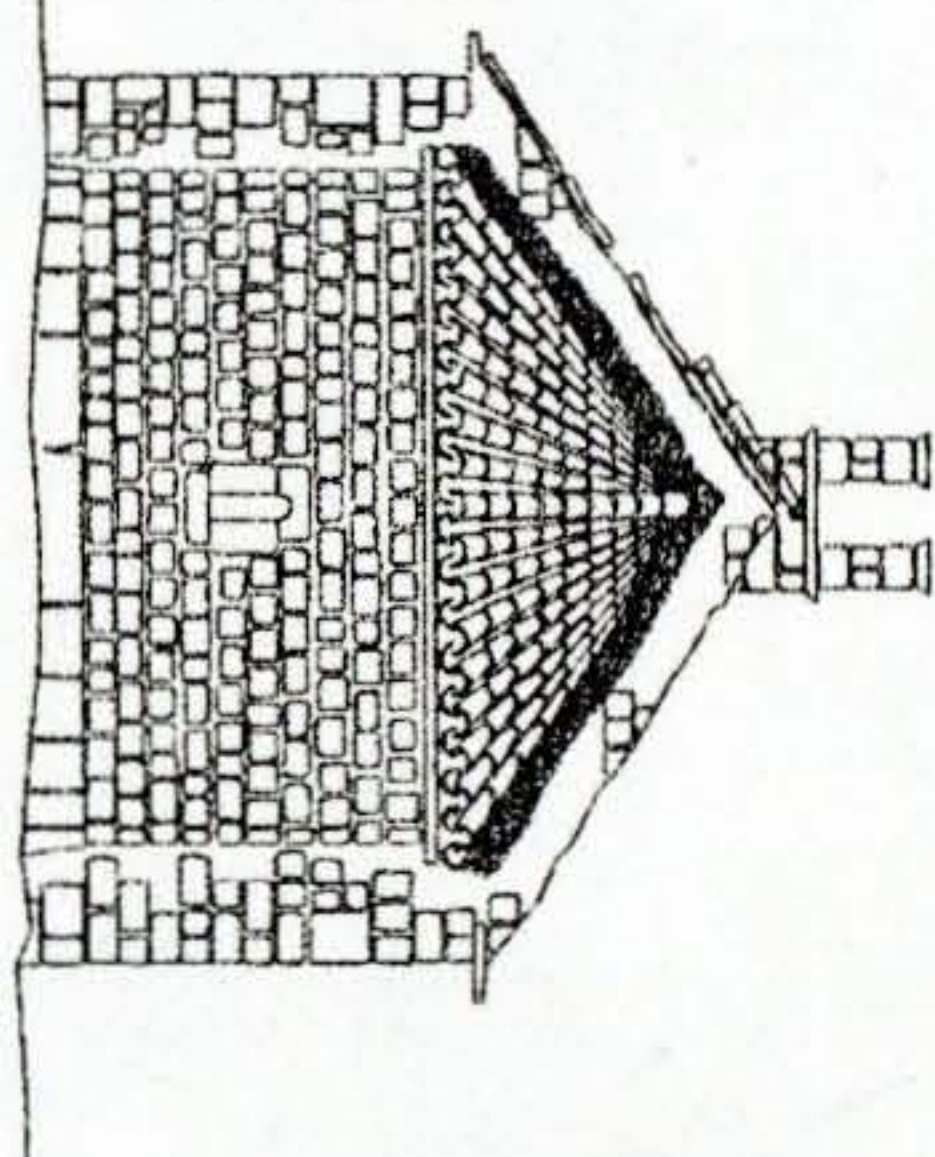
Западна фасада

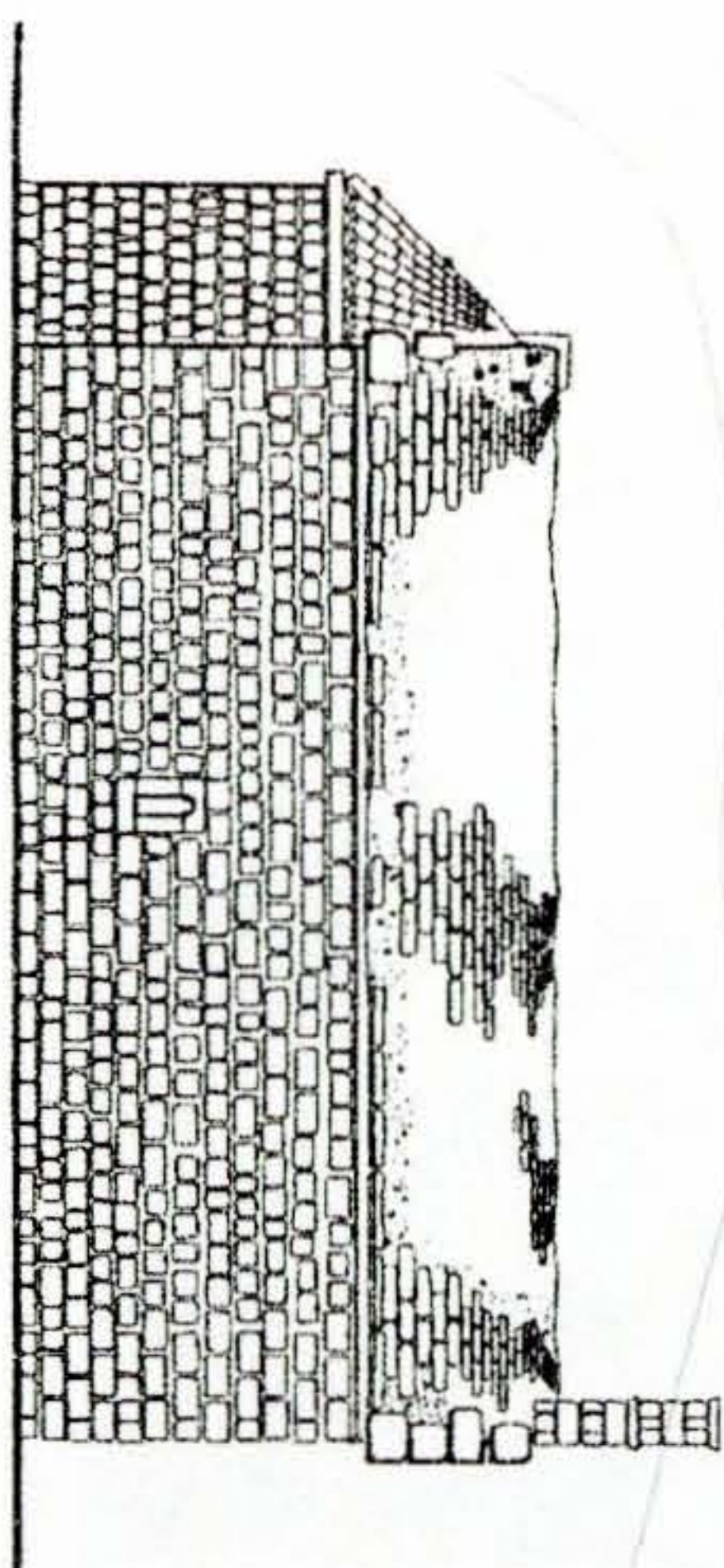
Рођу'ни пресек

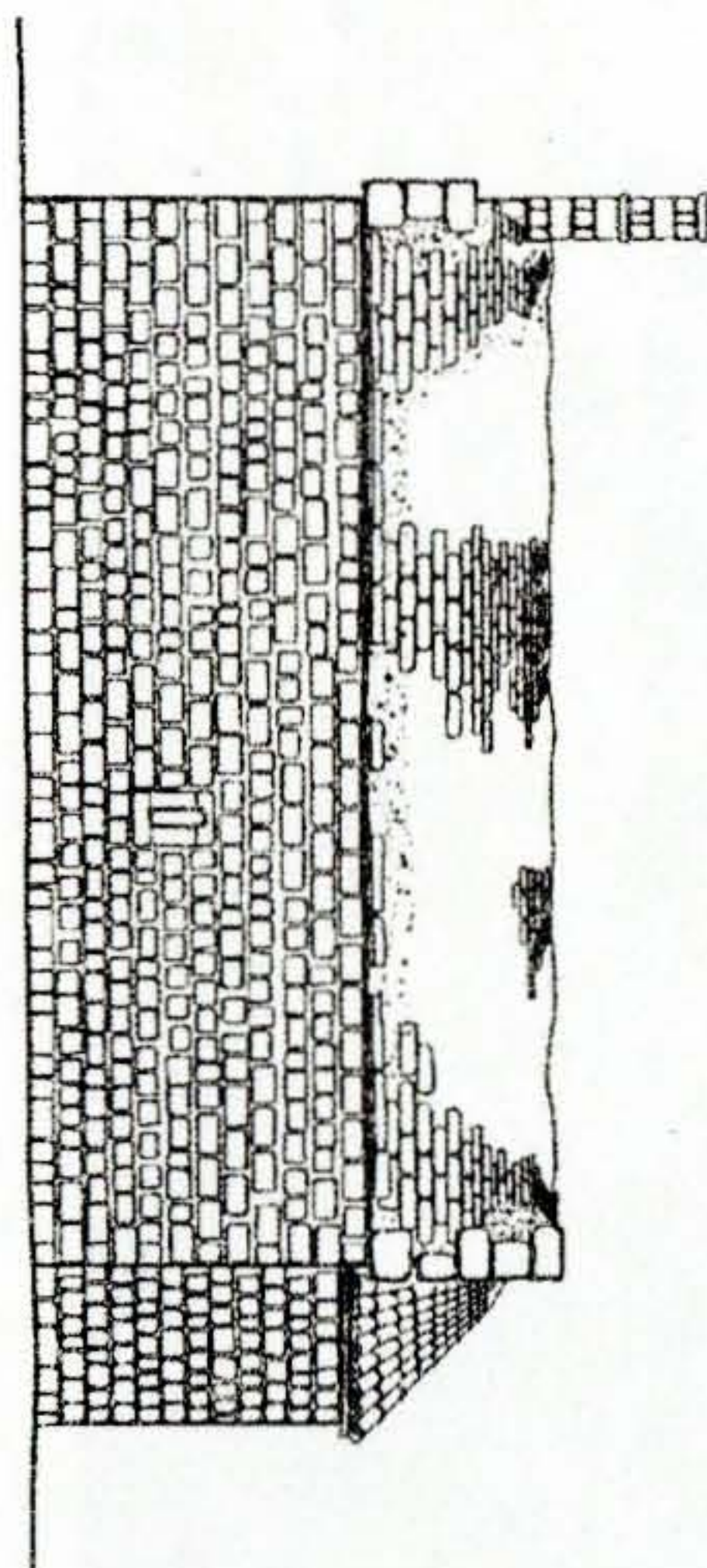
Порте'ни пресек

Источна фасада

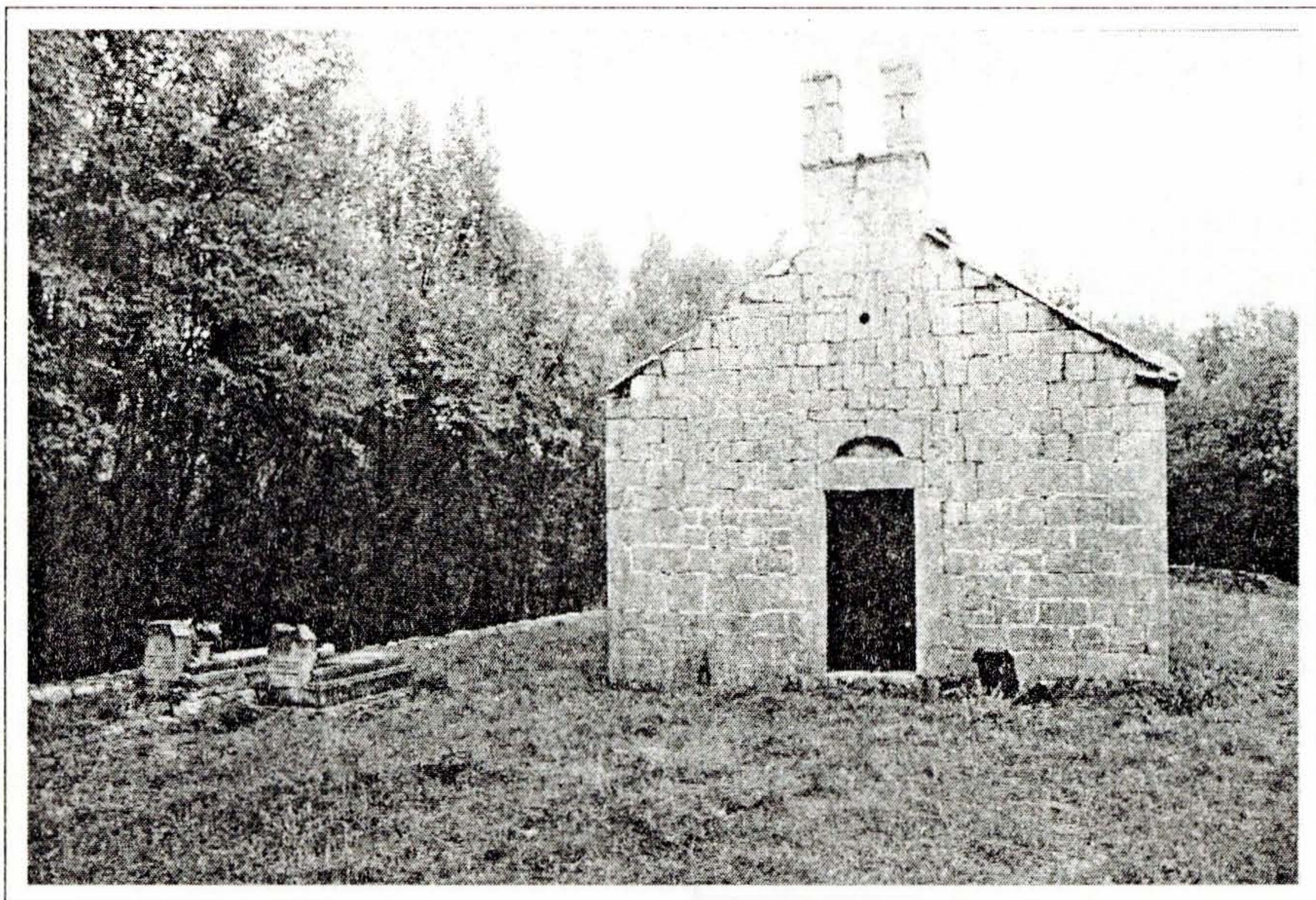

Северна фасада

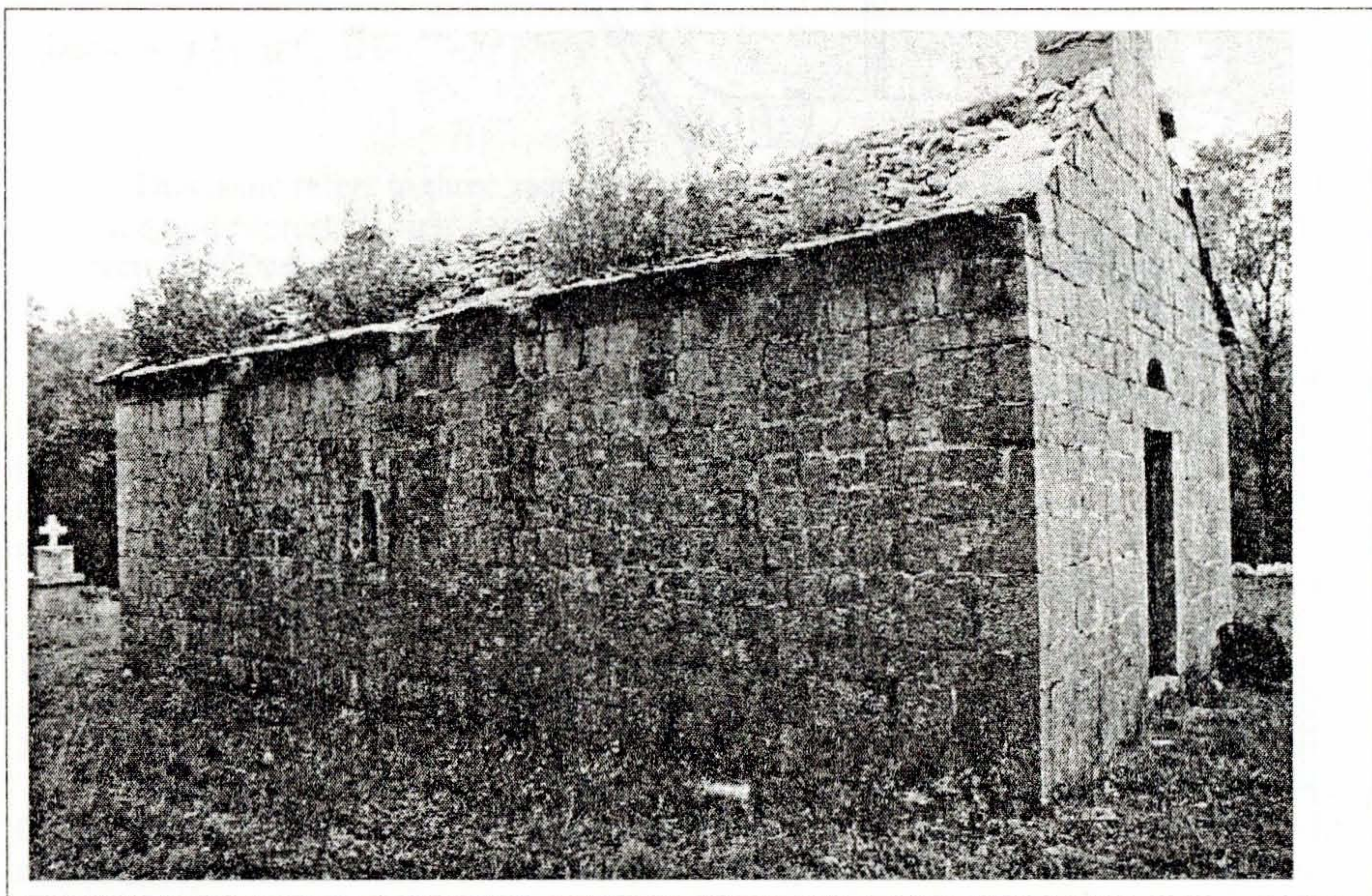

Ју'на фасада

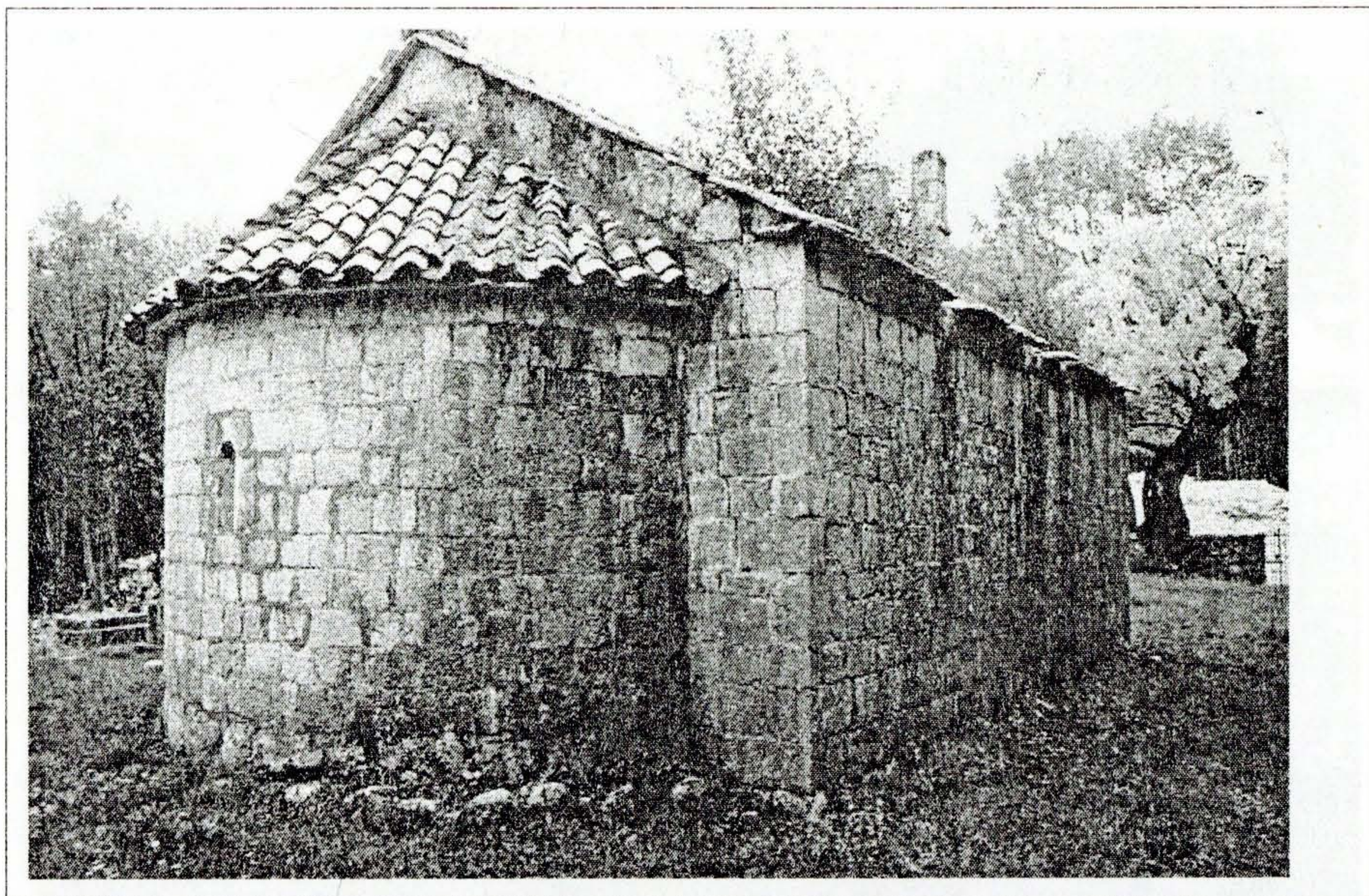
0 3m

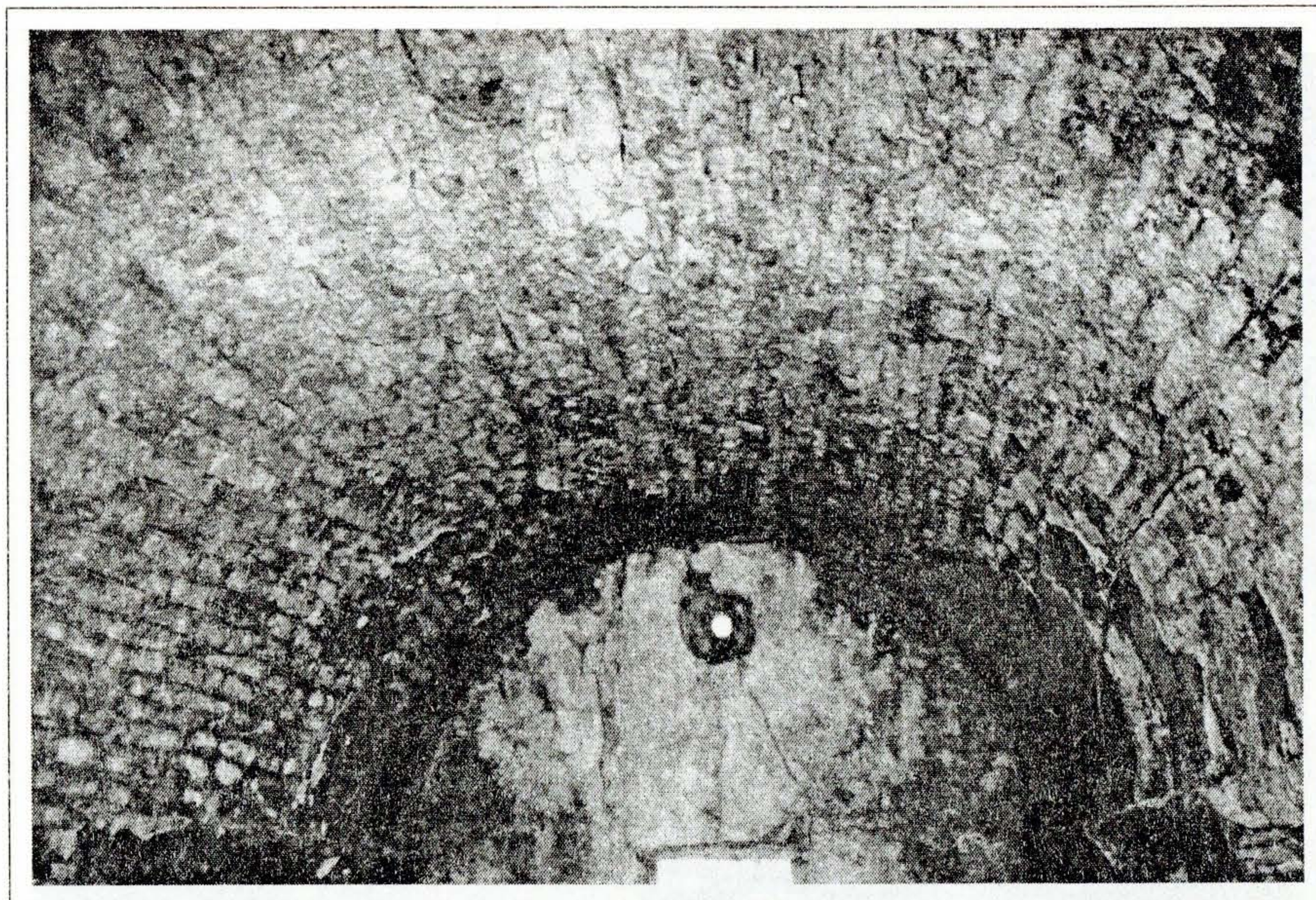
Сл. 19 Црква св. Петке, Пољице
Поглед са запада

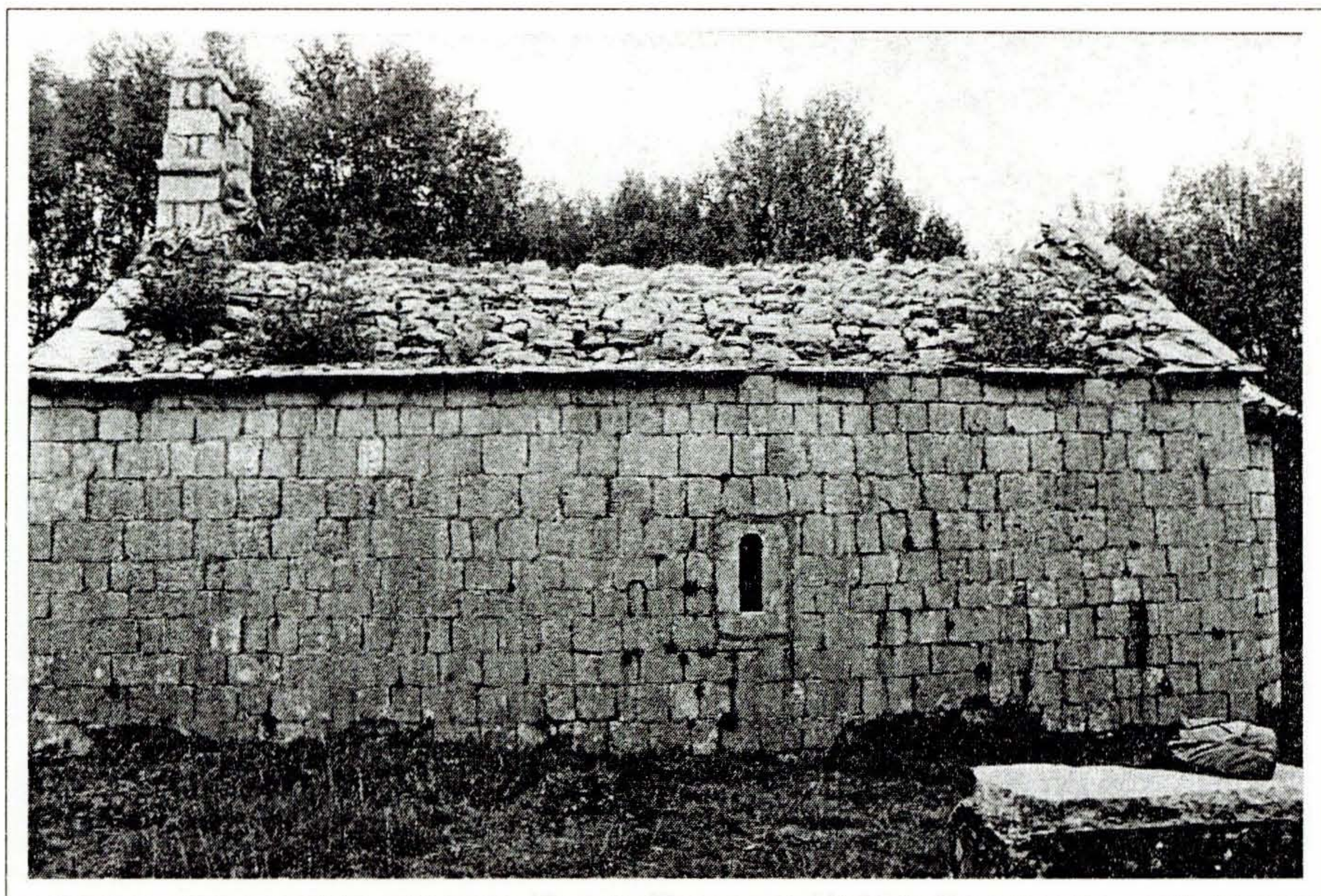
Сл. 20 Црква св. Петке, Пољице
Поглед са северозапада

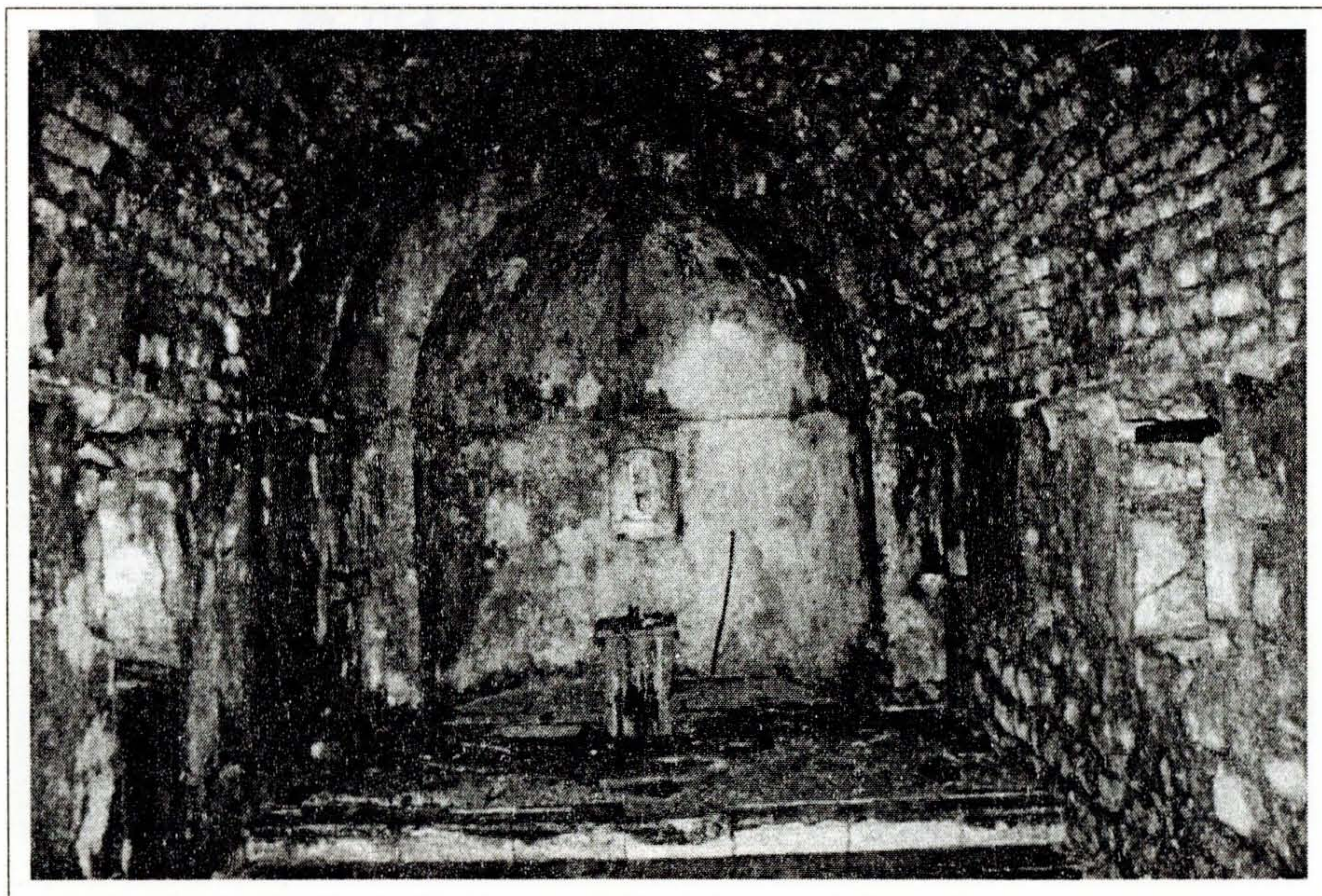
Сл. 21 Црква св. Петке, Пољице
Изглед североисточног угла

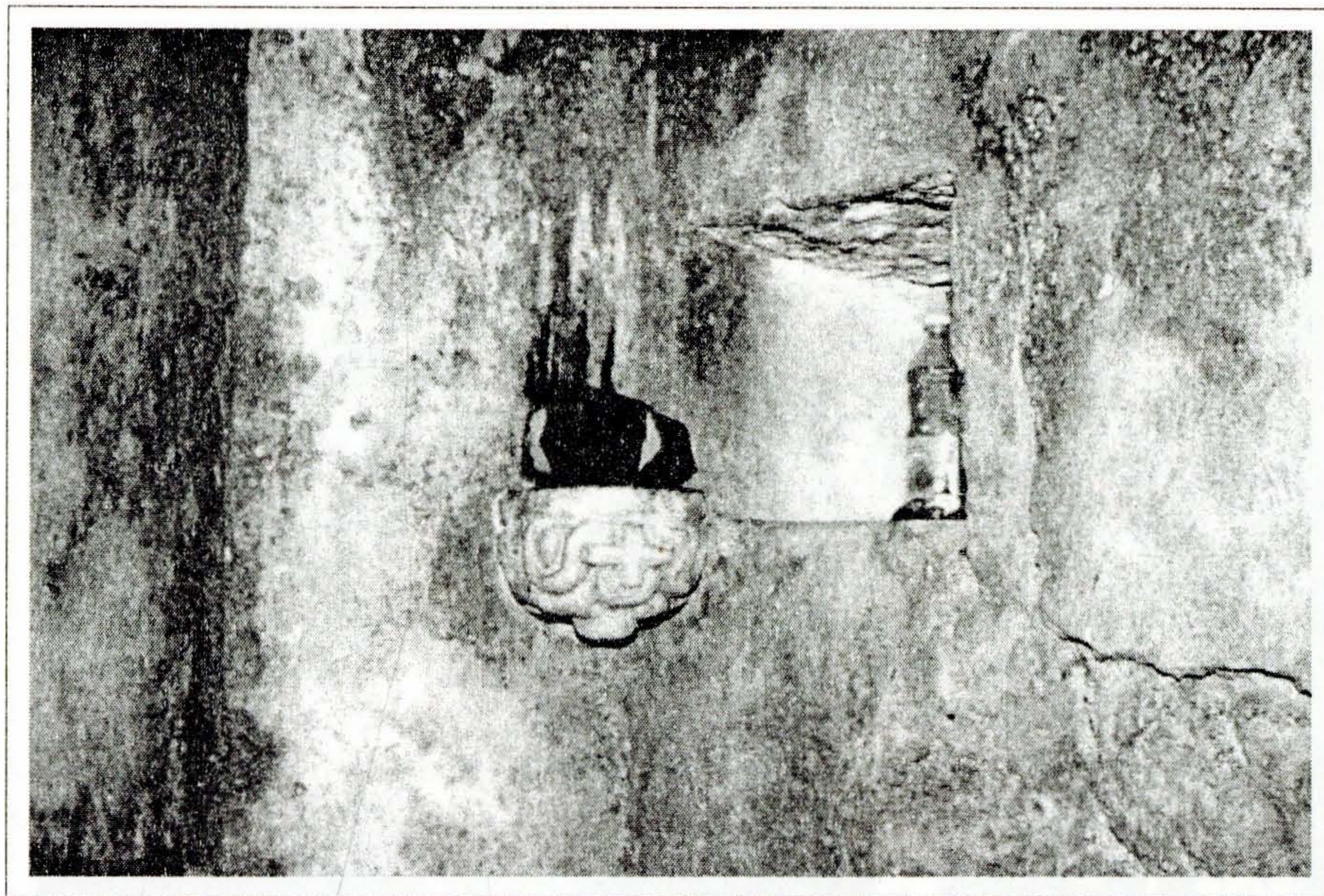
Сл. 22 Црква св. Петке, Пољице
Изглед свода у унутрашњости

Сл. 23 Црква св. Петке, Пољице
Изглед јужне фасаде и раскривеног свода

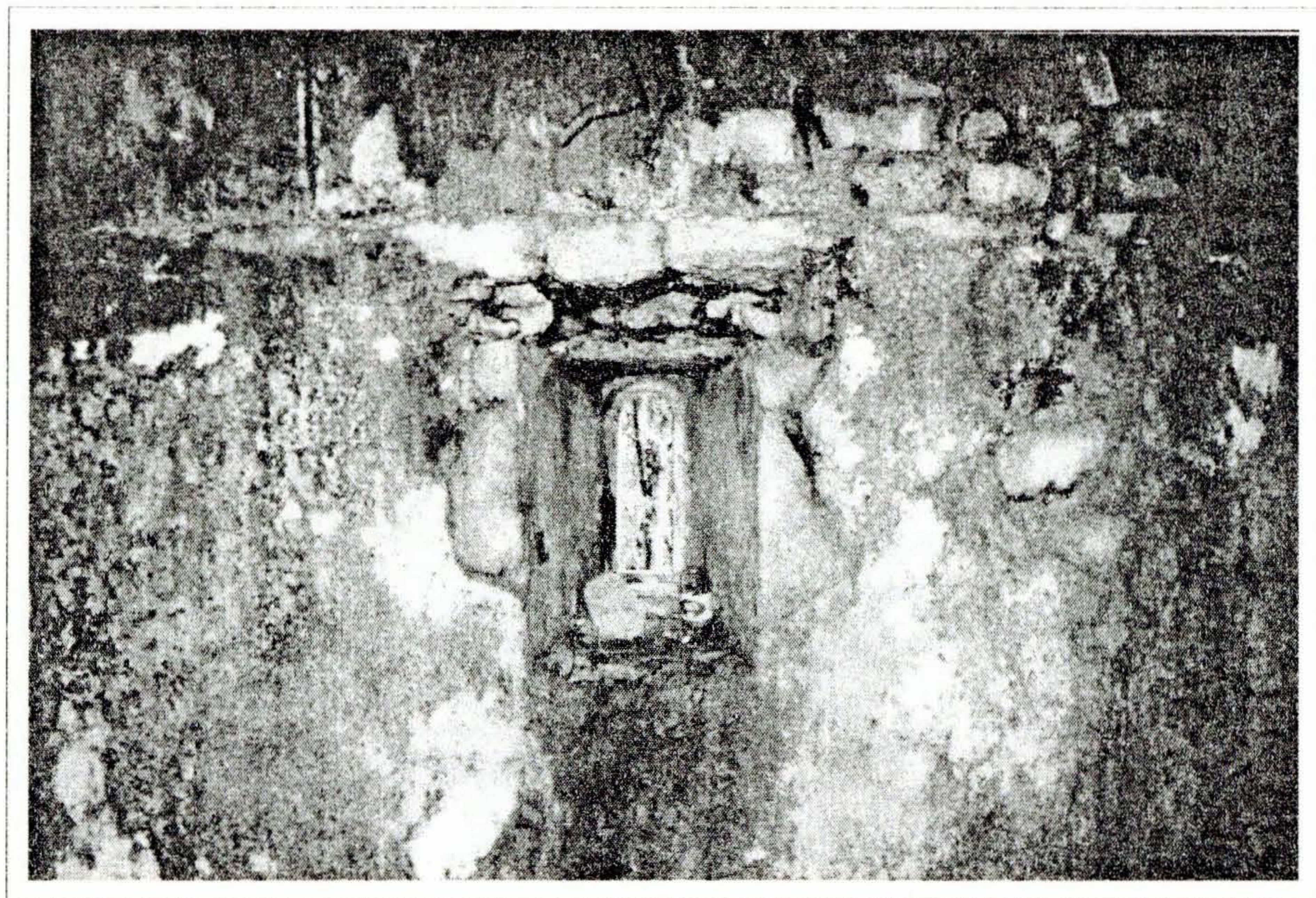
Сл. 24 Црква св. Петке, Пољице
Унутрашњост цркве

Сл. 25 Црква св. Петке, Пољице
Декорисана камена посуда

Сл. 26 Црква св. Петке, Пољице
Окулус на прочељу цркве

Сл.27 Црква св. Петке, Пољице
Прозор на унутрашњој страни северног зида

Списак илустрација

- Сл. 1 Карта Боке са положајем цркава на Кривошијама и Леденицама
- Сл. 2 Црква св. Николе, Доње Леденице - Западна фасада
- Сл. 3 Црква св. Николе, Доње Леденице - Поглед са југозапада
- Сл. 4 Црква св. Николе, Доње Леденице - Поглед са југоистока
- Сл. 5 Црква св. Николе, Доње Леденице - Југоисточни угао са остацима старије грађевине
- Сл. 6 Црква св. Николе, Доње Леденице - Изглед прозора на апсиди
- Сл. 7 Црква св. Николе, Доње Леденице - Звоник "на преслицу" на западној фасади
- Сл. 8 Црква св. Николе, Доње Леденице - Прозор на јужној фасади са решетком
- Сл. 9 Црква св. Николе, Доње Леденице - Иконостас
- Сл. 10 Црква св. Николе, Доње Леденице - Икона св. Николе
- Сл. 11 Црква св. Петке, Горње Леденице - Поглед са запада
- Сл. 12 Црква св. Петке, Горње Леденице - Поглед са југозапада
- Сл. 13 Црква св. Петке, Горње Леденице - Југозападни угао цркве
- Сл. 14 Црква св. Петке, Горње Леденице - Поглед са севера
- Сл. 15 Црква св. Петке, Горње Леденице - Источна фасада
- Сл. 16 Црква св. Петке, Горње Леденице - Иконостас
- Сл. 17 Црква св. Петке, Горње Леденице - Изглед свода
- Сл. 18 Црква св. Петке, Горње Леденице - Лучни камени елемент уграђен у оградни зид
- Сл. 19 Црква св. Петке, Пољице - Поглед са запада
- Сл. 20 Црква св. Петке, Пољице - Поглед са северозапада
- Сл. 21 Црква св. Петке, Пољице - Изглед североисточног угла
- Сл. 22 Црква св. Петке, Пољице - Изглед свода у унутрашњости
- Сл. 23 Црква св. Петке, Пољице - Изглед јужне фасаде и раскривеног свода
- Сл. 24 Црква св. Петке, Пољице - Унутрашњост цркве
- Сл. 25 Црква св. Петке, Пољице - Декорисана камена посуда
- Сл. 26 Црква св. Петке, Пољице - Окулус на прочељу цркве
- Сл. 27 Црква св. Петке, Пољице - Прозор на унутрашњој страни северног зида

*Списак цртежа**Црква св. Николе, Доње Леденице:*

- Основа цркве
- Подужни пресек
- Попречни пресек
- Западна фасада
- Јужна фасада
- Источна фасада
- Северна фасада

Црква св. Петке, Горње Леденице:

- Основа цркве
- Подужни пресек
- Попречни пресек
- Западна фасада
- Јужна фасада
- Источна фасада
- Северна фасада

Црква св. Петке, Пољице:

- Основа цркве
- Подужни пресек
- Попречни пресек
- Западна фасада
- Јужна фасада
- Источна фасада
- Северна фасада